

Kina, en utfordrer mot fred og stabilitet i Øst-Asia – Stillehavsregionen?

*En analyse av sikkerhetspolitiske utfordringer i regionale Øst-Asia med Kina
som hoved bakgrunn.*

—
Serena Uteng

Masteroppgave i statsvitenskap – mai 2015

Forord

Å skrive denne oppgaven har vært som en vandring i ukjent terreng. Det har krevd mye innsats, og ikke minst tid. Det har likevel vært uendelig med læring gjennom prosessen med å skrive masteroppgave.

Familien har vært en stor støtte for meg, da spesielt mamma. Takk før at du har hatt en slik uendelig tro på meg, som igjen har gitt meg troen på meg selv, og ikke minst oppmuntret meg til å stå løpet ut. Takk til gode venner både i og utenfor studiene, som har gitt meg de nødvendige avbrekkene fra skrivingen. Spesiell takk Hanne og Rikke for timer med kortspill og avslapping som har hjulpet med å holde engasjementet oppe under hele studien.

Takk til min veileder Tor Dahl-Eriksen som gjennom hele prosessen har kommet med stødige tilbakemeldinger og oppfølging.

Serena Uteng

Tromsø 14.05.15

Antall ord:

27 070

Forkortelser

APEC – Asia-Pacific Economic Cooperation

ASEAN - Association of Southeast Asian Nations

AFP – Agency France Press

CNOOC – China National Offshore Oil Corporation

EEZ – Exclusive Economic zone

EU – Den Europeiske Union/ The European Union

FN/UN – De Forente Nasjoner/The United Nations

NAM – Non-Aligned Movement

NATO - North Atlantic Treaty Organization

PRIO – Peace Research Institute Oslo

SIPRI - Stockholm International Peace Research Institute

UCDP - Uppsala Conflict Data Program

UNCLOS – United Nations Convention on the Law of the Sea

USA – United States of America

WB – World Bank

WTO – World Trade Organization

Innhold

1	Introduksjon	1
1.1	Bakgrunn - Kinesisk maktbruk.....	1
1.2	Øy-konflikt - Kunstige øyer i Sør-Kinahavet.....	2
1.3	Amerikansk tilstedeværelse.....	3
1.4	Problemstilling.....	3
1.5	Mine tre case.....	5
1.6	Begrunnelse for tema og problemstilling.....	6
1.7	Oppgavens oppbygging.....	6
2	Teori	8
2.1	Teoretisk rammeverk.....	8
2.2	Begrepsforklaring.....	9
2.3	Realismen.....	12
2.4	Strukturell realisme.....	14
2.4.1	<i>Polaritet – Hegemoni - Atomvåpen</i>	15
2.5	Liberalismen.....	18
2.6	Ny-institusjonell liberalisme.....	19
2.7	Konstruktivismen.....	22
2.8	Antagelser.....	24
3	Metode	25
3.1	Forskningsdesign: Kvalitativ tilnærming.....	25
3.1.1	<i>Dokumentanalyse</i>	26
3.1.2	<i>Case studie</i>	27
3.1.3	<i>Utselgelse av case</i>	28
3.2	Metodiske betraktninger - Litteraturgjennomgang.....	28
3.2.1	<i>Primærlitteratur</i>	29
3.2.2	<i>Sekundærlitteratur</i>	29
3.3	Retriever.....	30
3.3.1	<i>Case A</i>	30
3.3.2	<i>Case B</i>	30
3.3.3	<i>Case C</i>	31
3.4	Reliabilitet og Validitet.....	31
4	Analyse	33
	Analyse: Kina - Vietnam.....	33

4.1	Case A: Oljerigg i Vietnamesisk farvann	33
4.2	Realismen.....	36
4.2.1	<i>USAs rolle</i>	38
4.3	Liberalismen.....	40
<i>USAs rolle</i>		41
4.4	Konstruktivismen.....	42
5	Analyse: Kina - Japan	45
5.1	Case B: «Kampen om Senkaku»	45
5.1.1	<i>Opptrapping av konfliktnivå</i>	46
5.1.2	<i>Lederskifte</i>	47
5.1.3	<i>Økonomi og militære kapasiteter</i>	48
5.2	Realismen.....	50
5.2.1	<i>Egeninteresser</i>	50
5.2.2	<i>USAs rolle</i>	51
5.3	Liberalismen.....	52
5.3.1	<i>USAs rolle</i>	52
5.4	Konstruktivismen.....	53
5.4.1	<i>Historiske forhold</i>	53
5.4.2	<i>Internasjonale roller</i>	54
6	Analyse: Kina – India	56
6.1	Case C: «Grensestrid og rustningskappløp med India».....	56
6.1.1	<i>Kina – India</i>	56
6.1.2	<i>Grensestrid</i>	56
6.1.3	<i>Globale militære utgifter</i>	58
6.1.4	<i>Indias voksende militære utgifter og kapasitet</i>	59
6.1.5	<i>USA</i>	60
6.2	Realismen.....	60
6.2.1	<i>Våpen – Atomvåpen</i>	61
6.3	Liberalismen.....	63
6.3.1	<i>Våpen – Atomvåpen</i>	63
6.4	Konstruktivismen.....	64
7	Avslutning	66
7.1	Oppsummering analyse.....	66
7.2	Fred og stabilitet i Øst-Asia – Stillehavsregionen.....	68
7.3	Konklusjon.....	69
	Litteratur	71

1 Introduksjon

1.1 Bakgrunn - Kinesisk maktbruk

I løpet av de senere årene har det skjedd betydelige endringer i Asia. Mange av statene i regionale Øst-Asia har hatt en sterk økonomisk utvikling. Denne utviklingen har vist utslag innenfor flere områder. Kina spesielt, men også andre stater i regionen, har hatt en sterk økonomisk utvikling. Mye tilsier at Kina har vært en stor drahjelp for denne utviklingen i regionen generelt. Regionen har blitt en domminerede region i internasjonal sammenheng og har vekket større internasjonal oppmerksomhet. På grunn av denne hurtige utviklingen har flere har spekulert i om Øst-Asia kommer til å bli den «nye vesten». Kina synes å styrke sin posisjon både regionalt og globalt. Og dette med imponerende fremdrift. Den økonomiske veksten har også gjort det mulig for Kina å styrke sin militære kapasitet, og denne styrkede posisjonen synes å komme til uttrykk gjennom økt vilje til å bruke makt, noe nabostatene spesielt har fått merke.

Konflikter preger nesten alle forhold Kina har til sine nabostater. Samtidig er også Kina en stor handelspartner for mange statene i regionen. Kina og Japan er, for eksempel, en av Kinas aller største handelspartnere. Slike tette handelsforbindelser med Kina, kan gjøre nabostatene sårbare i tilfeller med åpen konflikt. Med Kinas voksende posisjon, både økonomisk og militært, setter dette gjerne nye sikkerhetsspørsmål på dagsordenen.

Hva som egentlig er Kinas intensjoner og mål kan være vanskelig å få innsikt i. Slutten på den kalde krigen i 1991 betydde flere ting for den kinesiske situasjonen. En av de tingene var Sovjetunionens fall, som minimerte sikkerhetstrusselen fra den siden (Sutter 2008:20). Men kommunismens fall gav også negative ringvirkninger til Kina. Statens ideologi var ikke lenger så populær i andre deler av verden. USA ble Kinas største parter og fiende på en og samme tid (Sutter 2008:20). De senere årenes økonomiske utvikling har på mange måter både bedret, gjennom sterke handelsforbindelser, og forverret situasjonen, gjennom et forsterket militært nærvær, med USA og nabolandene.

Til tross for den generelle styrkingen i Øst-Asia, preges regionen også av en rekke konflikter. Kina ser ut til å være involvert i de fleste av disse konfliktene. I samsvar med kinas økonomi, har også forekommet en militær oppgradering som har gitt Kina en større militær

kapasitet og styrke. Denne styrken har Kina vist overfor sine nabostater i større hyppighet de siste årene. Da med størst merkbarhet etter 2010 og opp til i dag. Kina legger krav på store områder i Sør-kinahavet, og er derfor i større eller mindre konflikter med store deler av Øst-Asia – stillehavsregionen. Kina har hevdet sin territorielle rett som kolliderer med andre krav fra andre land i stillehavsregionen.

1.2 Øy-konflikt - Kunstige øyer i Sør-Kinahavet

Sør-Kinahavet er et strategisk viktig havområde, og har også derfor blitt et hett konfliktområde som inkluderer en rekke asiatiske stater. Deriblant finner vi Kina, Brunei, Filippinene, Vietnam, Japan, Malaysia, og Taiwan. De er på ulike måter involvert i striden om suverenitet over ulike territorium i området.

Kina gjør krav på en rekke øyer i det internasjonale farvannet i Sør-Kinahavet. I 2009 leverte Kina inn en note til FNs generalsekretær med kart over Kinas territorielle krav. Kravet omfavner ikke mindre enn 90 % av hele Sør-Kinahavet, og har en størrelse på omtrent 3,5 millioner kvadratmeter (Aftenposten 2015). I følge internasjonale haveksperter skal kravet ikke falle innenfor gyldighet, og ikke minst at historie i seg selv, ikke er et kriterium (Aftenposten 2015). I følge Aftenposten (2015) skal Wikileaks-dokumenter inneholdt innrømmelser fra en av Kinas fremste eksperter på havrett, om at han ikke kjente til disse historiske argumentene for de kinesiske kravene.

I starten av 2015 har spesielt oppbyggingen av kunstige øyer fått stor oppmerksomhet. Ferske satellittbilder viser at Kina bygger opp kunstige øyer rundt de omstridte *Spratly-øyene*. En øygruppe lokalisert utenfor kysten til Vietnam, Malaysia, Indonesia og Filippinene (Aftenposten 2015, Reuters-Canada 2015). Det antas at Kina vil benytte dette som en militærstrategisk plassert flystripe. Både Taiwan, Vietnam og Malaysia har fra før av egne flystriper på andre Spratly-øyer (Aftenposten 2015).

Da ASEAN (Association of South East Asian Nations) under et møte i Kuala Lumpur i slutten av april 2015, uttrykte sin sterke bekymring over Kinas oppbygging i området, reagerte kineserne kraftig på kritikken. I følge ASEAN kan mangelen på tillitt undergrave fred, sikkerhet og stabilitet i Sør-Kinahavet. Den Filippinske presidenten Benigno Aquino uttalte at handlingene i Sør-Kinahavet utgjør Kina til en trussel både mot sikkerhet og stabilitet i regionen (Reuters- Canada 2015). Kineserne svarte med å være «extremely

concerned» av ASEAN's ledernes uttalelser, og at Kina har all rett til å bygge øyer i Sør-Kinahavet, om de hadde lyst til det (Reuters – Canada 2015).

Et generelt høyere spenningsnivå virker å være en realitet i Øst-Asia. Noe som kanskje også har vært med å endre dynamikken i regionen. Relasjoner har endret seg, enten gjennom et sterkere samarbeid, eller usikkerhet og fiendskap. Tidligere konflikter har enten blitt vekket til live igjen, eller økt i intensitet. Uenigheter om grenseinndeling virker å være et gjennomgående tema i mange av konfliktene Kina har til sine nabostater. Noe som jeg vil se nærmere på i casene mine.

1.3 Amerikansk tilstedeværelse

USAs økte tilstedeværelse i denne sammenheng er verd oppmerksomhet og supplerer bildet med en interessant dimensjon. USA har lenge hatt en ledende rolle i den øst asiatiske regionen. Dette har vært bekreftet i stor grad siden andre verdenskrig. Også dette forholdet har vært under endring, og står over nye utfordringer nå som endringer står for døren. Barack Obama har tydeliggjort at USA fortsatt har full intensjon om en videre tilstedeværelse som garantist i denne regionen (Chatham House Report 2014). Det kan tenkes at en enda mer tydeliggjøring av USAs tilstedeværelse i regionen vil forekomme i fremtiden. Da både militært og økonomisk.

De forskjellige statene i Øst-Asia har ulike avtaler og forhold med både nabolandene og med USA. Forholdene kan være preget av både økonomiske forhold og/eller av sikkerhetsmessige grunner. India har siden den kalde krigen hatt et mer anstrengt forhold til USA, men det merkes nå et sterkere sikkerhetssamarbeid mellom de to statene. Den tette relasjonen mellom USA og Japan er kanskje det beste eksempelet på en sikkerhetsallianse med en av statene Øst-Asia. USAs tilstedeværelse kan kanskje både ses på som en betryggelse og et dilemma for de andre statene i regionen. Ikke bare bevaringen av eget forhold med Kina, men også usikkerheten i forholdet mellom Kina og USA. Balansen i relasjonsbyggingen med både Kina og USA kan forekomme som en sikkerhetsutfordring for mange av statene.

1.4 Problemstilling

Med utgangspunkt i Kinas oppbygging av militære kapasitet vil jeg i oppgaven undersøke sikkerhetspolitiske utfordringer i Øst-Asia – stillehavsregionen. Dette for å finne ut hvorvidt

og i hvilken grad fred og stabilitet er truet i regionen. Oppgaven ser på om en styrket kinesisk stat kan tenkes være sentral for mye av usikkerheten og utfordringene i regionen.

Min problemstilling er som følger:

«Kina bygger for tiden opp sin militære kapasitet. Med utgangspunkt i hvordan Kina opptrer på den internasjonale arena, særlig i forhold til nabostatene, i hvilken grad utfordrer denne opptreden fred og stabilitet i Øst-Asia – Stillehavsregionen?»

Studien fokuserer på sikkerhetspolitiske utfordringer i Øst-Asia – Stillehavsregionen med Kina som hoved bakgrunn. En nærmere definering av brukte begrep i problemstillingen vil fremstilles sammen med andre brukte begrep i studien i kapittel 2, nærmere bestemt 2.2. Når stabilitet eller status skal evalueres, vil det være interessant å trekke inn hendelser som kan gi bedre forståelse av situasjonen. For å undersøke stabilitetsspørsmålet har jeg valgt å basere studien på tre nyere hendelser eller situasjoner i regionen. Tolkningen av disse situasjonene/hendelsene er av stor betydning for oppgavens konklusjoner eller resultater. Disse hendelsene har jeg valgt å omtale som separate «caser». Videre har jeg også valgt å trekke inn USAs tilstedeværelse i regionen og dens påvirkning i sikkerhetsbildet. Oppgaven vil altså ta for seg spørsmålet om Kinas økte maktbruk har innvirkninger på stabiliteten i regionen.

Spørsmålet angående regionens stabilitet er interessant av flere grunner. Statene i dagens verdenssystem er tett linket både økonomisk så vel som sosialt, vil det som skjer i et sted av verden, ha påvirkning på resten. Noen tolker dette som resultater av globaliseringsprosesser. Om stabiliteten er truet i Øst-Asia, vil det altså være av stor betydning globalt.

For å svare på problemstillingen vil oppgaven se på noen spesifikke handlinger som Kina har begått, for å så løfte det hele opp til et nivå med en overordnet drøfting der disse forholdene sees i sammenheng. Jeg altså valgt å ta utgangspunkt i tre caser eller hendelser i Øst-Asia i løpet av de siste årene. Spørsmål om regionens vedvarende fred og stabilitet vil belyses ved hjelp av disse.

1.5 Mine tre case

Jeg benytter meg av tre case eller situasjoner i studien for å gi en klarere forståelse av situasjonen i Øst-Asia. De tre situasjonene er basert på Kinas forhold til tre av sine nabostater, Japan, India og Vietnam.

De siste årene har Kina vist en økende bruk av makt overfor sine nabostater. Kina har i løpet av de siste årene gjort krav på både herredømmet over øyer og havområder som har skapt konflikt mellom flere av statene. For eksempel striden om Senkaku øygruppen, små øyer nordøst for Taiwan som er under japansk kontroll, der både Kina, Japan og Taiwan gjør krav på dem. Dette har gitt grunn til konflikter mellom Japan og Kina. Uenigheten har utviklet seg til et spørsmål også på internasjonal basis. USA har trådt inn og stilt seg på Japansk «side». Denne handlingen har kinesiske myndigheter ikke satt pris på. Dette vil jeg se nærmere på i case A.

Mai 2014 satte Kina opp en oljerigg med betydelig størrelse i det, vietnameserne oppfatter som, deres farvann. Dette gjort sammen med et følge av kinesiske forsvarsfartøy. Denne handlingen menes i tillegg å ha vært gjort uten provokasjon fra vietnamesisk side. Dette har skapt konflikt som kan være i fare for å eskalere. Om dette skulle være tilfellet, kan dette gi en indikasjon på hvor langt Kina er villige til å gå? Og kan denne uforutsigbarheten som Kina viser være med å true stabiliteten i den øst-asiatiske regionen? Uenigheten mellom Kina og Vietnam vil jeg se nærmere på i case B.

Videre merkes det en voksende antydning til et rustningskappløp mellom stormaktene Kina og India. Uenighetene mellom disse to statene preges av grenseinndeling. I april 2013 svarte India på kinesisk provokasjon med å opprette en ny forsvarsenhet med 50 000 soldater. Det kan også nevnes at både Kina og India besitter kjernefysiske våpen. Noe som endrer sikkerhetsbildet noe mer. Forholdet mellom India og Kina vil jeg se nærmere på i case C.

Også andre stater i regionen har de siste årene endret sitt bruk av midler til militært budsjett. I 2011, brukte Asia for første gang mer en Europa på militæret. Det er heller ingen grunn til å tro at deres økonomiske satsning vil minke noe heller i nærmere fremtid. Japan hadde i 2013 et militært budsjett på hele 51 milliarder dollar. Januar 2013 økte derimot Japan sitt budsjett for første gang på 11 år. Japan hadde allerede det 5. største militære budsjettet i verden. I tillegg til dette har Japan og USA en forsvarsallianse som gir Japan en sikkerhet skulle det komme til militær konfrontasjon. Da USA i følge avtalen er forpliktet til å forsvare den japanske staten, skulle det bryte ut krig (Chatham House Report 2014).

1.6 Begrunnelse for tema og problemstilling

Under min studietid ved Universitet i Tromsø – Norges Arktiske universitet, utviklet jeg en generell interesse for internasjonal politikk. Under bacheloren gjorde jeg meg kjent med ulike politikkområder. Når valget skulle tas for tema for masteroppgaven, var sikkerhetspolitikk, som et felt i internasjonal politikk, på øverste hylle. Jeg ønsket å ta for meg et dagsrelevant område der sikkerhetspolitikk var et tema. I dag finnes det flere slike områder som kunne vært relevant. Øst-Asia – Stillehavsregionen var et utforsket område for min del. Dette ville jeg vite mer om. Kina, som er en så viktig stat i internasjonal sammenheng, men også som ses på med varsomhet. Kanskje i frykt for de krefter som det store landet kunne besitte. I studier av menneskelig natur finnes det et kjent utgangspunkt, «det kjente er trygt». Dette kan gjerne brukes som en parallell i vestens oppfatning av Kina.

Jeg mener at situasjonen i Øst-Asia er særdeles interessant og et dagsaktuelt tilfelle, ikke bare for statene i regionen men for hele det internasjonale og globale samfunnet. Spesielt hvis vi går ut i fra oppfattelsen om at verden er koblet sammen til et stort system, og at eventuell ustabilitet i en kant av systemet, kan gi ringvirkninger andre steder. Øst-Asia har de siste årene blitt viet en større interesse fra forskerhold. Jeg mener at ved å trekke inn nyere hendelser, kan denne studien bidra til større forståelse på dette feltet, og gjerne bidra til forskning som allerede finnes. I den forstand kan denne prosjektet føre frem ny kunnskap.

1.7 Oppgavens oppbygging

I oppgavens videre oppbygging vil jeg først utforme et teorikapittel som vil utgjøre grunnlaget for oppgavens analyse. I teorikapittelet vil teoriene liberalisme, realisme og konstruktivisme presenteres. Disse tre teoriene vil i oppgaven benyttes til å tolke casene fra ulike synspunkter ettersom teoriene bygger på ulike verdisyn. De tre teoriene er av naturlige grunner valgt inn, da forskjellige syn på sikkerhetspolitikk på den internasjonale arena preger dem. Realismen viser til militær styrke og opprettholdelsen av selveksistens som viktigst. Med dette kan jeg se på realismens betraktninger av Kinas økte bruk av makt og sikkerhetshensyn. Liberalismen kan vise til andre metoder for sikkerhetspolitikk, og vektlegger felleskap og eller samhold via internasjonale avtaler og organisasjoner eller institusjoner. Til slutt vil jeg også valgt å trekke inn konstruktivismen som supplerende teori, da det vil trekke frem tolkninger og identitet som en tredje forklaring av situasjonen i Øst-Asia.

I teorikapittelet gis det en kort presentasjon av de tre teorier som er tilstrekkelig til å belyse casene innenfor det internasjonale nivået. Fokuset vil være på å belyse aspektene ved teoriene som er av særlig relevans for oppgavens drøftinger og analyse. En full gjennomgang av teoriene vil kreve en avhandling i seg selv og jeg anser dette derfor utenfor oppgavens rammer. Jeg vil heller gi en bedre forståelse av mine analyseredskaper ved å gjøre en kort generell gjennomgang, og fokusere mer på bestemte retninger innen teoriene. Kapittelet vil avslutte med mine prediksjoner for hver teoriretning.

Etter teorikapittelet vil det følge et eget kapittel som beskriver valget av metode i avhandlingen. I dette kapittelet vil jeg beskrive hvordan og hvorfor oppgaven vil være basert på dokumentanalyse, og at case-studie vil inngå som supplerende metode. Etter dette vil oppgaven så gå over til analysen. Analysen vil være delt opp i tre deler, der hver del tar for seg én av casene. Hver case vil bli analysert opp mot mine tre valgte teorier, der jeg også vil trekke inn USA som faktor. Til sist vil jeg komme med en oppsummering av analysedelen og avslutte med konklusjon.

Oppgaven vil da, med hensyn til Kinas voksende militære og økonomiske posisjon, opptreden i forhold til nabostater med hensyn til krav på herredømme over øyer, havområder og antydning til rustningskappløp mellom stormaktene India og Kina, se på i hvilken grad dette utfordrer fred og stabilitet i regionen. Dette også med tanke på at USA har styrket sin tilstedeværelse i regionen både i form av samarbeid- og fredsavtaler.

2 Teori

2.1 Teoretisk rammeverk

Innenfor den statsvitenskapelige teoriparaplyen finnes flere teorier som kan bidra til forståelsen av internasjonale forhold. De valgte teoriene gir ulike bilder eller forståelser av spørsmål knyttet til sikkerhet og dermed ulike betingelser for fred og stabilitet. Teoriene blir brukt som «briller» for utvelgelsen av elementer og fokus for hva som er viktig og ikke. Teoriene brukes for å strukturere en kompleks og kaotisk verden. Det å forenkle den politiske virkelighet gjennom bruk av teorier er en krevende oppgave, dette gjelder spesielt internasjonale forhold. Blant årsakene til dette er at de ulike landene ofte har svært forskjellige beskrivelser av samme historiske hendelse eller avtale. Noe som vanskeliggjør arbeidet med å identifisere «troverdige» kilder. Denne vanskeligheten, i kombinasjon med den internasjonale politikkenes enorme kompleksitet, medfører at man sjeldent bør beskrive en virkelighet ved bruk av en teori alene.

Som følge av problemstillingen vil jeg i denne oppgaven benytte tre teorier som hver bidrar med sin egen «forenkling» av virkeligheten. Som nevnt tidligere i avhandlingen utgjør disse det liberalistiske, realistiske og konstruktivistiske perspektivet. De vil kunne gi hvert sitt bilde av sikkerhet i internasjonal politikk, og belyse forskningsspørsmålet fra forskjellige vinkler. På denne måten vil det teoretiske rammeverket som konstrueres gi kriterier for hvilke sider av denne empiriske arenaen som anses for relevant, og slik begrenses det empiriske materialet. Ved å bruke de tre valgte teoriene, mener jeg å få dekket en større del av dette «universet». I tillegg vil et variert bruk av teorier, vil kunne resultere i en mer mangfoldig tolkning, og dermed mulighet for en rikere og spennende analyse. Jeg kommer altså til å bruke disse tre teoriene til å belyse politikk på internasjonalt nivå med utgangspunkt i Kinas internasjonale opptreden i Asia.

Jeg kommer til å benytte meg av realismens teoretiske innsikt for å belyse hvordan makt og egeninteresse kan styre staters oppførsel og handlinger, og hvordan dette kan bidra til konflikter. Deretter vil jeg bruke liberalismens teoretiske innsikt til å vise hvordan staters opptreden kan forstås fra en annen synsvinkel, herunder hvordan liberalismen tolker situasjonen i regionen. Her også hvordan liberalismen tolker ulike organisasjoner eller institusjoner som potensielle fredsnærende instrumentelle verktøy. Videre kan man gjennom

organisasjoner/institusjoner fremme utvalgte idealer som menes å kunne ha positive ringvirkninger i det internasjonale samfunnet. Dette kan for eksempel være demokrati, samarbeid eller fred. Men i all hovedsak hvordan institusjonelle verktøy kan benyttes som arena for samarbeid og relasjonsbygging. Sist vil jeg se på konstruktivismens tolkninger av viktigheten av identitet som element i internasjonal politikk. Jeg har valgt å strukturere det slik at jeg kommer til å ta for meg realismen først, der jeg kommer til og kort gjøre rede for den klassiske realismen, for å så legge hovedvekten på den strukturelle realismen. Selv om den strukturelle realismen er en egen gren innenfor realismen som teori, bygger den på de opprinnelige tankene fra realismen. Da med modifisert fokus. Det vil derfor være grunn til å ta med noe av opphavet til teoriens bidrag. På samme måte vil den liberalistiske teoriretningen legges frem. Jeg har valgt å legge hovedvekten på institusjonell liberalisme som jeg senere i analysedelen vil bruke med sikte på å forstå situasjonen i Øst-Asia. Sist vil konstruktivismens bidrag til tolkning av situasjonen legges frem. Konstruktivismen vil i oppgaven bli brukt som supplerende teori. Jeg mener at teorien kan komme med interessante innspill som blant annet begrepet identitet og hvordan stater oppfatter seg selv og andre i den internasjonale arenaen. Ved å bruke identitet kan vi f. eks se på hvordan Kina selv forstår sin egen internasjonale rolle, og med dette gi en bedre forståelse av situasjonen. Konstruktivismen kan også trekke inn et bredere grep om større internasjonale endringer. Dette er noe som de andre valgte teoretiske retningene, kanskje spesielt realismen, kritiseres for å ha vanskeligheter med å forklare. Før jeg tar for meg selve teoriene, vil jeg presentere noen av de viktige begrepene som jeg benytter meg av. Disse fremstilles derfor med en forklaring nedenfor.

2.2 Begrepsforklaring

I den kommende fremstillingen av de ulike tanketradisjonene vil jeg benytte ulike begreper som er sentrale i teorien. Ved å konkretisere disse begrepene vil jeg både avgrense studien og vise hva jeg har basert mine konklusjoner av analysen på.

Makt er et av samfunnsvitenskapens mest omstridte begreper, og har en rekke ulike definisjoner. «Makt» blir gjerne brukt som nøkkelord generelt i politikk, og spesielt i internasjonal politikk (Hovi og Malnes 2011:87). Begrepet blir ofte definert som evnen til å virkeliggjøre sine interesser, informasjonsovertak, kontroll over andre aktører, beslutningskraft eller tilgang på resurser (Østerud 2007:160). Maktperspektivet inneholder at

man både karakteriserer og forstår sosiale relasjoner. Her er man derimot svært uenig om hvordan dette skal defineres og tolkes. Makt kan tolkes i relasjoner da makt kan brukes til å tvinge og med dette ha «makt over». Den kan også betraktes som en resurs, som «makt til» (Hovi og Malnes 2011:87). En vanlig definisjon er at aktør A har makt over aktør B dersom aktør A får aktør B til å gjøre noe han ellers ikke ville ha gjort. Aktør kan også være personer, men i mitt tilfelle vil det være mer relevant å se på dette som stater. I boken *Makt og Byråkrati* (2000) definerte Max Weber begrepet *makt* på en lignende måte; «Et eller flere menneskers sjanse til å sette gjennom sin vilje i det sosiale samkvem, og selv om andre deltakere i det kollektive liv skulle gjøre motstand» Realismen og liberalismen har også sine egne tolkninger av begrepet makt. Jeg kommer til å ta utgangspunkt i den «vanlige» definisjonen av makt, da også til dels Webers begrep.

Begrepet *maktbalanse* har også ulike betydninger fra ulike ståsted. Det kan være en politisk tilstand der ingen enkeltaktør eller gruppe har en dominerende maktposisjon. Det kan også være maktsituasjonen i det politiske systemet, enten det er balansert eller ubalansert. (Østerud 2007:161). I denne oppgaven viser begrepet maktbalanse først og fremst til maktkampen mellom statene innen realistisk teoriretningen. Dette som følge av den anarkiske strukturen som preger internasjonal politikk. Det vil være utgangspunktet at en vil ønske strebe etter en form for balanse eller likevekt (Østerud 2007:161). Denne balansen eller likevekten vil, i følge teorien, kunne generere stabilitet.

Fred kan defineres på mange måter. Når man spør hva fred innebærer, vil det være naturlig å se på motparten, krig. Det finnes utallige debatter og studier som omhandler nettopp hvordan man definerer dette begrepet. Men når man skal bevege seg fra det filosofiske til det analytiske er det nødvendig med en konkretisering av begrepet. De fleste definisjoner for krig involverer bruk av vold mot hverandre for å oppnå sine målsettinger. I denne studien begrenser jeg begrepet fred til «fraværet av krig». Uppsala Conflict Data Program (UCDP) i samarbeid med det norske Fredsforskningsinstituttet (PRIO) tar utgangspunkt i krigstolkningen «politisk motivert voldsbruk» i en konflikt (Kalnes m.fl. 2010). Med dette krever «krig» over 1000 drepte i kamphandlinger hvert år, mens «væpnet konflikt» krever 25 drepte per år (Kalnes m.fl. 2010). Fred vil dermed være motsetningen til krig.

Videre tar jeg også i bruk begrepet *stabilitet*. Dette er også et begrep med flere meningsinnhold og tolkninger. Stabilitet vil i oppgaven inkludere definert begrep fred, altså fraværet av krig. Med Waltz realistiske tolkning vil stabilitet ses på som balanse, da gjerne

som maktbalanse. Ved denne tolkningen vil maktbalansen resultere i en forutsigbarhet som igjen resulterer i stabilitet. I oppgaven vil stabilitet ta utgangspunkt i dette perspektivet, men også ta med om eventuelle sikkerhetstrusler er utfordrende for statene i regionen, og da stabilitet. Vi snakker om «hvor stabil situasjonen er», altså om man står på nippet til f. eks væpnet konflikt evt. krig. Det kan presiseres at jeg benytter begrepet for å se på «regional stabilitet» og ikke i spesifiserte land.

Med den *internasjonale arena* viser jeg til relasjonen mellom stater, grupper eller organisasjoner/institusjoner. Med å vise til den internasjonale arena, kan man f. eks trekke inn meningsytringer fra flere stater. Jeg velger å se på dette som et verdensomspennende åpent forum.

Internasjonalt anarki er et sentralt begrep innen teoritradisjonen realismen. Anarki oversettes fra gresk til «ingen makt» (Østerud 2007:161). Termen brukes innenfor realismen for å forklare en tilstand i internasjonal politikk som karakteriseres av fraværet av en overordnet makt eller myndighet. Realismen tolker dette som en av grunnene til internasjonale konflikter.

I oppgaven brukes også begrepet *allianse*, allianse kan være samarbeid eller partnerskap mellom spesielt stater, men dette kan også inkludere andre aktører som organisasjoner/institusjoner ol.. Allianse kan dekke både formål innen områder som politikk, sikkerhet og handel. I denne oppgaven vises det gjerne til en avtale mellom to eller flere selvstendige stater som vil bistå hverandre i tilfelle krig eller angrep.

Nasjonale interesser blir også brukt som begrep innen teoritradisjonen realisme. Realismen er av den oppfatning at å forvare og sikre nasjonale interesser er av største viktighet. Dette viser til den enkelte stats interesser eller egeninteressen. Hva som er ens nasjonale interesse kan også tolkes ut i fra det konstruktivistiske perspektivet, der handlinger og ytringer gjerne preger andres oppfattelse av ens «interesser».

I oppgaven brukes begrepene *internasjonal organisasjon* og *institusjon*. I følge Jacobsen og Thorsvik (2007:13) er en organisasjon «et sosialt system som er bevisst konstruert for å løse spesielle oppgaver og realisere bestemte mål». Organisasjoner eller institusjoner kan altså ha ulike interesser og mål de prøver å oppfylle. Dette kan være bedrifter, sykehus ol. Gode eksempler kan for eksempel være NATO, EU, ASEAN eller FN. Men ikke alle institusjoner er organisasjoner. En institusjon inkluderer også et sett med felles normer, verdier og regler innad og utad av institusjonen.

Statlig suverenitet eller *suverenitet* er et begrep som ble utviklet på 16.-17hundretallet, knyttet spesielt til Thomas Hobbes. Den tydeligste stadfestningen av suverene stater kom i 1648 med freden i Westfalen (Kalnes m.fl. 2010:38). Dette begrepet har to sider, det omfatter på den ene siden statens uavhengighet utad, og på den andre siden forestillingen om en ypperste myndighet og rettskilde innad (Østerud 2007:271). Begrepet suverenitet kjennetegner en konstitusjonelt uavhengig stat, som da anerkjennes av andre stater. Innad betegner dette den overordnede myndighet som staten kan utøve, dette via generering og håndheving av lover innenfor statens territorium. Medlemskap av f. eks EU, en regional institusjon, kan betegnes som og «gi bort» noe av sin suverenitet. Med dette at man forplikter seg til lover som der igjen kanskje innskrenker noe av ens suverenitet eller bestemmelsesrett.

Identitet er et sentralt begrep innenfor konstruktivismen. Begrepet brukes gjerne innenfor samfunnsvitenskapen og søker å besvare hva som gjør en aktør til en aktør. Identitet kan ses på to måter, selvbildet, slik staten oppfatter seg selv, og hvordan andre oppfatter staten. Oppgaven benyttes dette begrepet som oppfattet av konstruktivismen. Identiteten går på slik subjektet kjenner seg selv gjennom refleksjoner av handlinger (Baylis m.fl. 2011:159). På samme måte som hvordan andre oppfatter ens identitet, vil dette preges av dens erfaringen og historie.

Internasjonale regime, er et begrep som betegner et sett med prinsipper, normer og regler som stater er blitt enige om, og som regulerer et spesifikt saksområde. Dette kan for eksempel være klima, eller mer spesifikt; utslipp av klimagasser, olje, handel, ol. (Østerud 2007:116). Vi kan for eksempel ha regimer for kollektiv sikkerhet, der NATO gjerne er et godt eksempel.

2.3 Realismen

«In an anarchic realm, peace is fragile»

- Kenneth Waltz (2008: 60)

Realismen og liberalismen er de to mest sentrale tanketradisjonene innen fagdisiplinen internasjonal politikk. *Realismen* blir gjerne tolket med mer konservative grunntanker eller betraktet som realpolitikk. Fremveksten av disse teoriene med internasjonale forhold, blir koblet til det 20. århundret, men har, spesielt realismen, røtter i tenkning som strekker seg mange hundre år tilbake i tid (Hovi og Malnes, 2011:89). Dette som en reaksjon mot

liberalistisk idealisme. Den klassiske realismen dannet grunnlaget for teorien og grunntankene som følger med. I den klassiske realismen deler man gjerne de teoretiske bidragene opp i to grupper: moralske realister og klassiske realister. Den klassiske realismen blir representert av blant annet Thucydides, Thomas Hobbes og Niccolo Machiavelli. Edward H. Carr og Hans Morgenthau er regnet under gruppen med moralske realister. Realisme identifiserer studieobjektene eller «gruppen» som fundamental i politisk analyse. Når Thucydides og Machiavelli skrev sine verk var enhetene «polis» eller by-stater, men siden freden i Westfalen (1648), regner realismen selvstendige stater som hovedaktøren i internasjonal politikk (Baylis mf.l. 2011:87). Den klassiske realismen starter med Thucydides' presentasjon av politisk makt som en lov om menneskets natur. Drivet mot makt vil dominere fundamentale aspekter ved menneskets natur (Baylis m.fl. 2011:89). Thucydides bidrag «The Peloponnesian War» ser på hvordan athenernes økning av makt skapte uro og frykt hos spartanerne, og hvordan dette hadde store ringvirkninger (Baylis m.fl. 2011:90). Kanskje kan vi si at realistisk teori om internasjonale forhold i dag bygger på den innsikt som de «åndelige fedre», ikke minst Thucydides, stod for.

Når realismen blir brukt i tolkninger av det internasjonale systemet, vil grunntankene i realismen bli «overført». Dette vil si, ikke alle ideene blir videreført. I følge disse klassiske realistene er det ikke den anarkiske strukturen i det internasjonale systemet som er den avgjørende faktoren for hva stater prøver å oppnå, men de faktiske egenskapene ved en stat som styrer (Hovi og Malnes 2011:38). Dette kan være type regime, stat ol. I senere tid ble strukturell realisme også sentral innen teoritradisjonen.

Når realismen blir brukt som teoretisk perspektiv innen IP, er den relativt klart avgrenset på hva som anses som viktig og ikke. Realismen går ut i fra at egeninteresser og maktbegjæret styrer politiske avgjørelser, og ikke moral, rettigheter eller plikter. Man går ut i fra en anarkisk verdenssituasjon og at internasjonal politikk er preget av maktkamp og overlevelse. Anarki blir sett på som mangelen eller fraværet av en overordnet autoritet (Baylis m.fl. 2011:87). Derfor vil det være naturlig å ha som hovedoppgave å ivareta egeninteresser siden det vil være en gjensidig forståelse av det samme. Egeninteresser vil også stå over moral. Og det vil, som nevnt tidligere, i følge teorien være riktig å anta at andre også tenker på samme måte. Morgenthau støttet andre realister i at menneskets egoistiske natur vil ødelegge alle forestillinger om å leve i fredfullt harmoni med alle andre. Her sammenlignes makt med penger, som bare brukes som middel for å oppnå sine egeninteresser (Hovi og Malnes

2011:389). Ulike teoretikere bringer ulike bidrag med i teorien, men felles for alle «realister» er utgangspunktet eller enigheten om at en stats overlevelse aldri vil kunne garanteres (Baylis m.fl. 2011:86). I dette ligger det at enhver må sørge for egen sikkerhet, også omtalt som «self-help» (Baylis m.fl. 2011:87). Den manglende tilliten mellom statene, gjør gode allianser vanskelige.

Aktørene innen denne teorien vil være de ulike statene, og ikke menneskene personlig (Hovi og Malnes 2011:38). Felles for hele realismen som teoridannelse, er tanken om at man søker å opptre rasjonelt, enten som menneske eller stat. Realismen er skeptisk overfor tanken om at det finnes et universalt sett med moralske prinsipper som vil endre handlingen til en stat eller statsleder fra sine interesser til å følge disse «reglene» (Baylis m.fl. 2011:86). En slik tolkning finner vi derimot lettere innen liberalismen. Innenfor realismen finner vi som sagt flere retninger, og den strukturelle realismen har vokst seg sterk som retning i realismen når det kommer til internasjonal politikk.

2.4 Strukturell realisme

Kenneth Waltz internasjonale analysenivå *strukturell realisme* er sentral innen studier i internasjonal politikk. Den strukturelle realismen er en retning innen neo-realismen (Baylis m.fl. 2011:117). Det er Waltz' sin tolkning eller videreføring av realismen som vil være vektlagt med realismen som analyseredskap i denne oppgaven. Jeg kommer til å bruke betegnelsen *strukturell realisme* for å beskrive denne retningen. Med boken «*Theory of international relations*» (1979) oppdaterte Waltz realismen med sine tolkninger. Fremveksten av denne retningen ble sentral under/etter den kalde krigen. Som ved de fleste teorier, er nye retninger gjerne opprettet som kritikker av andre teoretikers fremstillinger. På samme måte la også Waltz frem sine synspunkter.

I følge strukturell realisme er den relative distribusjonen av makt i det internasjonale systemet, nøkkelvariabelen i forståelsen av viktige resultater som krig, fred og stabilitet (Baylis m.fl. 2011:92). Mens Morgenthau og Machiavelli tok utgangspunkt i menneskets grunnleggende natur, fronter Waltz en annen, men en videre tolkning av den internasjonale anarkiske struktur og makt. Ved en slik tolkning er utgangspunktet et verdenssamfunn uten en overstatlig autoritet. Her viser Waltz til strukturen som forklaring. Det betyr, i følge Waltz,

ikke forekomsten av generell uro og ustabilitet, men at det mangler en overordnet myndighet i det internasjonale samfunnet (Hovi og Malnes 2011:392). Bakgrunnen for dette anarkiet vil være forskjellig fra Waltz til Morgenthau. Her ligger det et klart skille mellom Waltz og sine «åndelige fedre», da han ikke tar utgangspunkt i menneskets natur slik tidligere teoretikere gjorde. Dette er i følge Waltz regnet som en helt irrelevant forklaring. En annen forskjell mellom klassisk realisme og Waltz tolkning, er forståelsen av makt. Der det internasjonale systemet vil være dominert av et fåtall aktører som konkurrerer om makt og innflytelse (Hovi og Malnes 2011:90). Den strukturelle realismen er støttende til realismens sterke fokus på staten som viktigst aktør. Waltz presiserer videre at internasjonale relasjoner derimot, ikke kan forklares med bare å undersøke staten innad (Baylis m.fl. 2011:127).

Morgenthau reflekterte at mennesket, selv rasjonalt, vil strebe etter mer og mer makt. Det som styrer handlinger er i all hovedsak, maktønsket og selvoppretholdelse. Strukturell realisme derimot, vil se på makt som et viktig verktøy, men at en stat både kan ha for lite og for mye makt. I for svake situasjoner vil man nærmest invitere til angrep, da vil heller mye makt være en sikrere posisjon. I en posisjon med mye makt vil du også være utsatt, andre stater kan reagere med å ruste opp deres styrker mot den dominerende staten (Waltz 2008). En slik tolkning omtales gjerne som defensiv realisme. Dette vil si at makt fortsatt er meget sentral i Waltz sin tolkning, men at virkningen er forskjellig. Makt spiller i begge tolkingene en viktig rolle, og kan være med å styre hvordan stater oppfører seg. Her trekkes gjerne spillteori inn, nærmere bestemt begrepet *null-sum spill*. Begrepet null-sum er ideen om at en begrenset andel makt finnes i verden (Baylis m.fl. 2011:93). Og at ethvert tap for en, vil ses på som gevinst for de andre (D'Anieri 2012:76). Et godt eksempel på dette er å se på makt som en kake. Skulle f. eks USA absorbere en stor bit av denne kaken, resulterer dette i en begrenset andel makt for de resterende stater å dele. All økning av makt vil altså gå på bekostning av andres makt. Utgangspunktet om en begrenset makt, vil altså påvirke resten av verden, da det vil være mindre makt tilgjengelig om et område skulle absorbere en større del.

2.4.1 Polaritet – Hegemoni - Atomvåpen

Den strukturelle realismen fremmer ideen om at maktsituasjonen i verden har betydning og ikke minst forklaringskraft. Med dette trekker også Waltz frem betydningen av hegemoni eller polaritet i internasjonal politikk. Hvordan makt er fordelt, kan være med å forklare det internasjonale systemet (Baylis m.fl. 2011:118). Hegemonen vil være i besittelse av «mest»

makt, eller tolkes som «lederen» (D'Anieri 2012). Altså vil hegemonen ha en dominerende posisjon i verdenssamfunnet, som også går under stormakts dominans. Opprinnelig viste begrepet til kommandoen som en dominerende bystat hadde i en bystatallianse i antikkens Hellas. Historikere har brukt denne betegnelsen på stater som har prøvd å dominere statssystem i historiens løp (Østerud 2007:91). Etter andre verdenskrig hadde grunnlaget for det multipolare maktbalansesystemet bleknet. USA og Sovjetunionen stod igjen som supermakter (Kalnes m.fl. 2010:44). Siden den kalde krigens slutt, har denne hegemon-rollen vært tilregnet USA. I følge realismen vil overtakelse av denne dominerende posisjonen være av nytte eller egeninteresse for mange stater. Waltz er kjent for å foretrekke en bipolar verdenssituasjon, altså et internasjonalt system med to dominerende stormakter, fremfor en multipolar (Waltz 2008:61). Han viser til den kalde krigen som ideell polaritet i verdensbildet, der USA og Sovjetunionen kronet verdenssystemet. Et bipolart system vil kunne gi et oversiktlig og forutsebart bilde av verden, med en avskrekkende terrorbalanse mellom maktblokkene (Hovi og Malnes 2011:90). Der multipolar, med flere stormakter, eller unipolar, med en stormakt, ikke blir betraktet som ideelle situasjoner. Her vil både interesser og farer være diffuse og vanskelig å orientere seg gjennom. I øynene til mange neo-realister vil da økt usikkerhet og ustabilitet prege verdenssystemet (Baylis m.fl. 2011:118).

I følge tradisjonell realpolitisk tenkning vil gjerne en dominerende stat fristes til å utnytte maktposisjonen på en måte som er uakseptabel som andre stater (Kalnes m.fl. 2010:52). Unipolaritet kan egentlig ikke regnes som en maktbalanse, og kan derfor utløse tilfeller der man prøver å gjenopprette denne manglende balansen. Tilstedeværelsen av to maktpoler vil altså gi et mer stabilt verdensbilde (Waltz 2008:61). I en multipolar verden derimot, vil man ikke kunne forutse hvem eller hva de andre statene kan finne på. Ansvarsområder vil også være uklare.

Waltz' strukturelle realisme vil altså forklare endringer i aktøradferd og handlingsvalg med to strukturelle forhold; et overordnet prinsipp der den internasjonale arena er og forblir anarkisk, og en bipolar maktfordeling. Innen denne formen for realisme vil internasjonal politikk i hovedsak forstås som sikkerhetspolitikk (Hovi og Malnes 2011).

For å opprettholde sin eksistens vil militær makt være av stor viktighet for statene. Jeg har valgt å bruke realismen, nettopp fordi den setter et sterkt fokus mot viktigheten av militæret og militær makt. For å unngå å bli offer for aggresjon, styrker stater sin militære kapasitet

gjennom opprustning, og med dette forsøker også noen å utvide sin maktbasis ved hjelp av imperialistisk politikk (Hovi og Malnes 2011:24). En kjent reaksjon når en eller flere stater rustet opp militæret, er et høyere nivå av internasjonale spenninger. Et høyt spenningsnivå øker risiko for konflikt og krig (Hovi og Malnes 2011:24).

Waltz fremmer et «omstridt» syn på tilstedeværelsen av atomvåpen. Selv om mulighet for krig aldri vil forsvinne, har sannsynligheten for krig med stater som har disse typer våpen, blitt drastisk redusert (Waltz 2008:64). Waltz mener at med å se på land som India og Pakistan, som har investert i slike våpen, er disse gjerne har blitt enda forsiktig med denne type våpen i omløp (Waltz 2012). I følge den klassiske retningen vil dette derimot være forklart ved å se på innflytelsen av militære ledere i begge av disse statene, og deres vedvarende uenigheter forverret av deres nære geografiske beliggenhet (Baylis m.fl. 2011:117). Mens en neo-realist eller Waltz vil benytte seg av mangelen eller fraværet av en overordnet myndighet som forklaring, altså ingen autoritet som kan våke over opprettholdelsen av lover og regler. De mener at et konkurransesystem, slik det internasjonale samfunnet føres i dag, skaper behov for våpen (Baylis m.fl. 2011:117).

Med atomvåpen i omløp mener Waltz at større utøvd forsiktighet, karakteriserer utøvelsen av stater som besitter slike våpen. Videre mener han at det er ingen grunn til at dette mønsteret skulle endre seg i fremtiden heller. Utviklingen av ulik militærteknologi har ikke økt sannsynligheten for krig (Waltz 2012). Altså mener Waltz at verden er et tryggere sted med atomvåpen i omløp. Her kan det nevnes at flere former for krig og krigføring finnes i den moderne verden.

Fred og sikkerhet gjennom organisasjoner og institusjoner som Folkeretten, EU eller FN har realismen liten tro på. Denne tilnærmingen er derimot godt brukt innen liberalismen. Realismen anerkjenner institusjoner og regimer, og godtar at man benytter seg av slike verktøy, så lenge dette fremmer statens egne interesser. De er, sett fra realismens ståsted, i liten grad selvstendige aktører. I tillegg må man også gå ut i fra antagelsen om at organisasjoner eller institusjoners egne mål er å fremme egne interesser, i tillegg til statene i organisasjonen/institusjonen (Baylis m.fl. 2011:124). Sikkerhet er som sagt det viktigste, og statens utenrikspolitikk må derfor holdes utenfor. Den generelle oppfattelsen innen realismen er at man forholder seg svært skeptisk til den faktiske effekten slike organisasjoner eller institusjoner har.

2.5 Liberalismen

Liberalismen som politisk og filosofisk retning har sitt opphav fra 1700- og 1800tallet. Innen den klassiske liberalistiske teoritradisjonen finner vi flere bidragsyttere. Den britiske filosofen John Locke (1632-1704) så både på friheter som trosfrihet og eiendomsrett, uavhengig av det politiske fellesskapet (Østerud 2007:156). Locke trekker også inn kontraktsteori i sitt bidrag til liberalismen. Liberalismen blir gjerne sett på som et produkt av opplysningstidens tro på fornuften og samarbeid til det felles beste gjennom blant annet representative demokrati og frie markeder. Det finnes flere former for liberalisme, men et fellestrekk gjennom disse er individets frihet, den personlige frihet og individets rettigheter. Liberalismen i internasjonal politikk karakteriseres av en tillitsfull holdning til individets dømmekraft (Hovi og Malnes 2011:387). Mennesket eller menneskene innad i staten blir sett på som rasjonelle tenkende vesener, som ser de internasjonale problemene, men jobber for å overkomme disse (D'Anieri 2012:75).

Den tyske filosofen Immanuel Kant (1724-1804) så på demokrati som «veien til evig internasjonal fred» i «Perpetual Peace» (fra 1795). Dette på grunn av tanken om at republikanske stater sjelden eller aldri kriger mot hverandre (Kalnes m.fl. 2010:61). Liberalismen legger også vekt på de politiske samt økonomiske egenskapene ved stater, disse gjerne fredsfremmende (Hovi og Malnes 2011:175). Demokrati skal være en av disse fremmende egenskapene. Ved større utbredelse av demokrati, jo tryggere vil verden bli. Kant var, som nevnt, en av pådriverne for denne demokratiske fredstesen (Baylis m.fl. 2011:104). Utgangspunktet var at republikanske stater med demokrati, meget sjeldent gikk til krig med hverandre, og at med dette ville fred vedvare (Goldstein & Pevehouse 2011). En eventuell krigsinngåelse ville måtte avgjøres gjennom en demokratisk avgjørelse, der folket neppe ville ønske å ta en slik avgjørelse som endte med krig (Sørensen 1992). Dette var derimot en tolkning av begrepet demokrati som vi i dag ikke kjenner, der stater var styrt av lov og rett via en maktbalanse mellom kongemakt og representative organer. Nåtidens versjon av Kant teori bytter ut republikanske stater med demokratiske stater. Joseph Schumpeter støttet også en versjon av denne «teorien», der han mente demokrati kunne skape fred, da krig bare var et resultat av minoritetens ønsker om profitt (Sørensen 1992). At demokratiske stater ikke kriger eller er i konflikt er en svært omdiskutert oppfatning. Stein Rokkan, en av de lendende forskerne etter andre verdenskrig, var også en av de som viste interesse for demokratibyggning.

Hans forskning omhandlet spesielt statsbyggingsprosessen, der han også presiserte av selve prosessen opp mot et fullverdig demokrati sjelden var fredelig (Østerud 2007:248-249).

Også John Stuart Mill (1806-1873) er regnet som en sentral tenker innen liberalismen. I sitt essay «On Liberty» fra 1859 tok Mill tak i individets frihet og uavhengighet, da også hans kjente verk innen liberalismen «Considerations on Representative Government» (fra 1861) (Østerud 2007:172).

Liberalismen innen IP, bygger på grunntanken om at menneskets fornuft vil man være i stand til å ta de rette avgjørelser. Med dette vil vi kunne si at staten styres av mennesker, og dermed kan staten ses på som «mennesket». Liberalisme som teori, tar både for seg statlig styring innad, men også styring mellom de ulike statene. Liberalismen søker å beskytte *viktige verdier*. Frihet, rettferdighet, demokrati og toleranse stiller som slike sterke verdier innen tradisjonen (Baylis m.fl. 2011:103). I følge liberalismen er det både statene og det internasjonale samfunnets oppgave å sørge for at disse verdiene blir ivaretatt og fremmet (Baylis m.fl. 2011:103). Mens realismens domene er mer «high politics», der sikkerhetspolitikk står i sentrum, har liberalismen større fokus innenfor «low politics», herunder internasjonal politisk økonomi (Kalnes m.fl. 2010:62). FN er en slik organisasjon/institusjon som er opprettet på basis av slike verdier. Opprettelsen av Folkeforbundet var et forsøk på å innføre kollektiv sikkerhet i det internasjonale systemet, her også en samarbeidende institusjon (Kalnes m.fl. 2010:61). På denne måten trekker den *liberalistiske* retningen frem viktigheten med samarbeid og bruk av organisasjoner/institusjoner som stabiliserende og fredsnærende verktøy.

Under den liberalistiske teoriparaplyen finner vi flere retninger. Jeg kommer til å fokusere på neo-liberalismen, nærmere bestemt ny-institusjonell liberalisme.

2.6 Ny-institusjonell liberalisme

Ny-institusjonell liberalisme ligger innen neo-liberalismen. Her kommer spesielt integrasjon og viktigheten av institusjoner som fredsnærende verktøy frem. Ny institusjonell liberalisme, deler flere av de grunnleggende forutsetningene med teoriretningen neo-realisme. De har en nærliggende oppfattelse av kunnskapens opphav og gyldighet av denne kunnskapen. Med dette deler de også epistemologi (Baylis m.fl. 2011:123). Begge retningene deler oppfattelsen

om den tilstedeværelsen av det anarkiske verdenssystemet. Begge er også videre enig om statens viktige posisjon, men den ny-institusjonelle liberalismen gir derimot også rom for andre aktører. Strukturell realisme og ny-institusjonell liberalisme trekker derimot helt ulike konklusjoner om hvordan dette internasjonale anarkiet vil virke inn, men liberalistene har kanskje en mer «positiv» innstilling til situasjonen. Der realistene vil hevde at anarki gjør stabilt samarbeid vanskelig, mener ny-institusjonelle liberalister at det er nettopp anarkiet som stimulerer til dannelsen av internasjonale organisasjoner/institusjoner evt. regimer. Dette fordi statene vil innse at visse problemer krever felles løsninger (Mingst 2004, Goldstein & Pevehouse 2011). Videre har den liberalistiske retningen gjerne en bredere tilnærming med hensyn til hvilke saksfelt som er aktuelle. Hvordan det skal tas hånd om for og best mulig sikre fred eller stabilitet, er de derimot uenig om.

Institusjonell liberalisme eller neo-liberalisme har sine røtter fra funksjonell integrasjonsteori (scholarship) fra 40-50tallet, og regional integrasjon fra 60tallet. Den europeiske unionen (EU) er et godt eksempel på et slikt regionalt institusjonelt samfunn som fremmer multilateralt samarbeid (Baylis m.fl. 2011:121). I starten handlet dette spesielt om det økonomiske samarbeidet innen kull og stål. Denne teoriretningen har siden 2. verdenskrig, beveget seg fra et idealistisk preg innen debatter, til et mer pragmatisk et. På 70-80tallet kom 3. generasjonen med fokus på transnasjonalisme og kompleks gjensidig avhengighet (Baylis m.fl. 2011:121).

Ny-institusjonell liberalisme er ment å gi den største teoretiske utfordringen til realismen (Baylis m.fl. 2011:121). Denne retningen mener veien til fred og fremgang er å ha uavhengige stater samle deres ressurser, og til og med ofre eller overgi noe av deres suverenitet for å skape integrerte samfunn. Dette vil fremme økonomisk vekst og kunne svare på regionale problemer (Baylis m.fl. 2011). I følge denne retningen innen liberalismens teoriparaply, er også samarbeid lett å opprettholde. Spesielt hvis man har felles interesser (Baylis m.fl. 2011:123). Via samhandling mellom stater der man samarbeider om kollektive goder som fred og velstand, gitt de institusjonelle rammene. FN fungerer for eksempel som en arena hvor statsledere kan møtes, diskutere utfordringer eller utveksle informasjon. På denne måten vil mistillit dempes og tillitt og forståelse gro. Noen av de sentrale teoretikerne innenfor dette området er Robert Keohane og Joseph Nye (Kalnes m.fl. 2010:61, Mingst 2004:63).

«Fangens dilemma»¹ er aktuell både innen realismen og ny-institusjonell liberalisme for å forklare sine fortolkninger av det internasjonale systemet. Ny-institusjonell liberalisme benytter seg derimot av en alternativ løsning på dilemmaet, og bruker dilemmaet for å forklare at samarbeid er mulig (Goldstein & Pevehouse 2011:66). Skulle dilemmaet utspille seg, vil et sannsynlig utfall være at begge tilstår. Institusjonell liberalisme mener at dilemmaet kan bli løst hvis spillet spilles om og om igjen. Gjennom gjentatte interaksjoner kan man bygge tillit og gjøre det rasjonelt å skulle samarbeide (Mingst 2004, Goldstein & Pevehouse 2011). Altså kan man til tross for en mangel av global autoritet, gjennom organisasjoner/institusjoner eller regimer løse uenigheter og overkomme utfordringer. Det blir altså i statenes egen interesse å samarbeide med andre.

Institusjonell liberalisme ser gjerne på institusjoner som meklere i internasjonal politikk. De skal kunne bidra i et konkurranse-styrt internasjonalt system, der samarbeid kanskje er nødvendig for å sikre nasjonale interesser (Baylis m.fl. 2011:122, Goldstein & Pevehouse 2011). Fokuset innen teorien har ekspandert fra «bare» handel og utvikling, til utfordringer innen sikkerhetspolitikk som terrorisme, masseødeleggelsesvåpen, og ulike interne konflikter som kan true både den regionale, er som den globale sikkerheten (Baylis m.fl. 2011:121). Her har ulike retninger ulikt fokus og preferanser innen håndtering av slike sikkerhetsutfordringer. Forskeren Graham Allison konstaterer at slike konsekvenser av globalisering som f. eks terrorisme, ikke kan håndteres ensidig. Han mener at det må dannes ulike regionale eller globale regimer som kan samarbeide og koordinere håndtering av slike trusler (Baylis m.fl. 2011:122). Regimer kan hjelpe og løse kollektive utfordringer eller problemer ved å øke mulighetene for åpenhet, på denne måten kan det fungere som et kontrollorgan, og man vil få mer tillit mellom aktører (Goldstein & Pevehouse 2011:67).

Ny-institusjonell liberalisme presiserer altså viktigheten med organisasjoner og institusjoner som verktøy for samarbeid, men det finnes også andre tilnærminger som har andre forståelser av hvordan situasjonen i Asia kan tolkes, og hvordan den bør håndteres. Konstruktivismen er en av disse.

¹ Fangens dilemma: Historien om to fager som hver for seg blir avhørt for sine forbrytelser. Avhører forteller hver av fangene at hvis en tilstår vil den gå fri, mens den andre gis lang straff. Hvis ingen tilstår vil begge få en forkortet straffelengde. Hvis begge tilstår vil begge få en lengre straffe enn hvis ingen hadde tilstått (Goldstein & Pevehouse 2011, Mingst 2004)

2.7 Konstruktivismen

I den teoretiske tilnærmingen *konstruktivisme* eller *sosial konstruktivisme* kommer betydningen av hvordan aktører kan ha ulike oppfatninger frem. Teorien kan brukes til å trekke frem at situasjoner gjerne tolkes ulikt av ulike aktører. Konstruktivisme er en av de teoriene som de siste årene har fått en sterkere posisjon eller viktighet i internasjonale politikk og relasjoner (Baylis m.fl. 2011:150). Teorien mener å fange viktige egenskaper i global politikk som ellers vanskelig lar seg forklare. Teorien vakte større interesse etter den kalde krigen, da andre teorier slet med å forklare den uventede slutten, og gjorde sitt inntog i det statsvitenskapelige faget rundt 1980tallet (Baylis m.fl. 2011:153). Konstruktivismen kunne tilby en forklaring som de andre ikke kunne. John Ruggie's review essay (fra 1983) av Waltz' verk «Theory of International Politics» var et av de viktige verkene som satte ord på mye av grunnpilarene til konstruktivismen (Baylis m.fl. 2011:151). Ruggie kritiserte hovedelementet i den strukturelle realismen, nemlig strukturen som forklaring i IP. Senere har flere teoretikere «gjort» viktige bidrag til konstruktivismen som teori, blant disse har vi både Richard Ashley og Alexander Wendt.

Wendt argumenterte for at en internasjonal normativ struktur, former statenes identitet og interesser, og at gjennom interaksjonen mellom disse statene vil strukturen videre omskapes (Baylis m.fl. 2011:152). På samme måte vil begreper som brukes til å beskrive den sosiale verden tilskrives et meningsinnhold eller betydning, dette meningsinnholdet kan alltid utfordres av et eller flere andre alternativer. Altså konkluderte Wendt at strukturen i seg selv og alene, kunne ikke forklare internasjonale relasjoner eller hvorfor noen stater fikk sterkere relasjoner enn andre. Dette vil heller forklares med identitet (Mingst 2004:75).

Konstruktivismen er en sosial teori som er konsentrert rundt forholdet mellom aktører og strukturer. Det finnes mange versjoner eller tolkninger av teorien. Og i forhold til realismen og liberalismen, er konstruktivismen en relativt nytt teoretisk perspektiv. Konstruktivismen har blitt utsatt for runder med kritikk for sine «mangler» som teoretisk perspektiv i IP (Baylis m.fl. 2011:154), men fungerer godt som et supplerende perspektiv i min mening. Dens teoretiske tyngde innenfor IP menes å vokse med tiden. Teoriens styrke vises i et internasjonalt system som er i rask endring, og som ikke minst blir mer og mer komplekst når nye type aktører inntre på den internasjonale arena (Kalnes m.fl. 2010:93). Teorien omhandler menneskets bevissthet og ens rolle i det internasjonale. Idealisme og holisme er en

del av kjernen i teorien (Baylis m.fl. 2011:155). Idealismen krever at vi tar ideer i internasjonal politikk seriøst. Verden er definert av materielle og ideologiske krefter, men at disse gjerne er «psykologiske» tilstander i våre hoder. I stedet, er disse «ideene» konstruert av det sosiale. Maktbalansen i verden er ikke et ekte objekt eller en fysisk ting, men konstruert gjennom diskusjoner i stater ol. (Baylis m.fl. 2011:155).

Konstruktivismen aksepterer også noen former for holisme eller strukturalisme. Verden kan ikke deles opp i små deler, men må forstås som en helhet. Kjernetolkningene i teorien er at virkeligheten er sosialt konstruert (Baylis m.fl. 2011:155). Det som oppfattes som virkeligheten for en, kan være en helt annen for en annen. Dette på samme måte som ulike oppfatninger av ulike begreper og meningsinnhold. Konstruktivismen er ikke enig med at naturvitenskapelige avdekkingsmetoder av vitenskap vil fungere godt når det kommer til den sosiale virkelighet. De argumenterer for at den «naturlige» og «sosiale» verdenen er forskjellig. I den sosiale verden kjenner subjektet seg selv gjennom refleksjon av sine handlinger. Da ikke bare gjennom erfaringer, men også interaksjoner. Mennesket reflekterer over erfaringer, noe et atom ikke gjør (Baylis m.fl. 2011:157). Hvordan en aktør opptrer, vil bli reflektert ut i fra både ens kunnskap og kultur (Baylis m.fl. 2011:159). Man er på denne måten formet av den sosiale verden.

Innen konstruktivismen er identitet et sentralt begrep, hvordan statene ser på seg selv og ikke minst andre. Konstruktivismen som analysemetode vil kunne ta for seg de ulike interessene som kommer frem gjennom Kinas handlinger. Men også søken etter å vise hvilke fundament disse interessene hviler på (Friis 2007:91). Et godt eksempel på hvordan tolkning av situasjoner innen sikkerhetspolitikk, er hvordan Norge ikke er opptatt av å overvåke Sverige i frykt for et angrep eller lignende. Vi tolker deres interesser, handlinger og intensjoner som «fredsomme». Vi tolker derimot russisk militær opptrapping som helt andre intensjoner (Friis 2007:93). På samme måte vil denne konstruktivistiske tenkemåten kunne brukes i vurdering av Kina og sikkerhetssituasjonen i Øst-Asia. Vi kan altså bruke konstruktivismen til å belyse venne- og fienderelasjoner og maktkamper i prosessene (Friis 2007:93). Identitet og handling begrenses av sosiale strukturer, som felles oppfatninger, forventninger og sosiale roller (Hovi og Malnes 2011:395). Identitet, slik en selv ser det, eller slik andre oppfatter ens identitet, vil være forklarende for relasjoner mellom stater.

2.8 Antagelser

Realismen

Ut i fra den strukturelle realismens perspektiv forventer jeg å finne at Kina bruker mer makt overfor nabostatene enn tidligere. De er blitt i stand til å gjøre det, og begrunnelsen deres vil trolig være å fremme egne nasjonale interesser, særlig knyttet til egen sikkerhet. Det kan utfordre stabiliteten i regionen.

Liberalismen

Fra et ny- institusjonell liberalistisk ståsted vil det være mer nærliggende å forvente at statene i området satser på å løse mellomliggende problemer, inkludert sikkerhetsutfordringene, ved å danne egnede institusjoner/organisasjoner slik teorien hevder det internasjonale anarkiet faktisk stimulerer til, eller bruke mer intensivt de organisasjonene/institusjonene som allerede eksisterer, eksempelvis FN. Institusjoner i denne forbindelse trenger nødvendigvis ikke å være organisasjoner, men kan være internasjonale regimer.

Konstruktivismen

Fra et konstruktivistisk ståsted forventer jeg å finne at ulike oppfatninger gjerne preger situasjonen. Med hovedfokus mot identitet, forventer jeg å finne at Kinas identitet er under endring, fra å oppfatte seg selv som en regional makt til å bli en global stormakt. Det får konsekvenser for landets opptreden utad i nærområdene. At globale stormakter betrakter sitt nære utland som «sin» interesse-sfære er kjent fra andre situasjoner i verden i andre områder (jfr. Russland Vs. Ukraina). Situasjonen vil preges av at de ulike aktørene har ulike oppfatninger av situasjonen.

3 Metode

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for bruk av forskningsdesign og metode som jeg har benyttet for å besvare problemstillingen. Jeg vil starte med å gå i gjennom dokumentanalyse som valgt metodologi. Her vil jeg også vise til noen av generelle utfordringen når man tar i bruk dokumentanalyse. Videre vil jeg se på hvorfor, og hvordan jeg trakk inn case-studie som supplerende metode. Jeg kommer også til å diskutere studiens reliabilitet og validitet ved å gjøre en gjennomgang av datainnsamlingen.

3.1 Forskningsdesign: Kvalitativ tilnærming

For å vite hvordan jeg skulle besvare oppgaven måtte jeg velge et forskningsdesign. Forskningsprosjektets problemstilling er avgjørende metodisk tilnærming. Denne studien av fred og stabilitet i Øst-Asia - Stillehavsregionen er basert på dokumentstudier. Noe som virket som et naturlig valg, og er i min mening den mest hensiktsmessige fremgangsmåten for å besvare problemstillingen. Teoriene er mine valgte analyseredskaper. På bakgrunn av mitt forskningsspørsmål, kom jeg altså frem til at dokumentanalyse som metode ville passe best med det jeg ønsket å undersøke. Jeg visste også at jeg gjerne ville analysere stabilitetsspørsmålet opp mot de valgte teoretiske perspektivene, og dokumentanalyse tillot meg å gjøre nettopp dette. I tillegg er min problemstilling av slik art at jeg også har valgt å trekke inn case-metoden for å ta med de tre situasjonene jeg har valgt å ta utgangspunkt i, og diskutere opp mot teori.

Hensikten med denne gjennomgangen av metode er å kunne gjøre en tydelig beskrivelse av fremgangsmåten for studien. Ved å gi en detaljert beskrivelse sikrer jeg en etterprøvbarhet ved forskningen. Da også for å vise at undersøkelsen er utført ved bruk av aksepterte metoder innenfor statsvitenskapen. Innen statsvitenskap og samfunnskunnskapen generelt, som i de fleste fagretninger, er man ikke enig om hva som er «riktig» metode for forskning. Alle metoder har både styrker og svakheter. Begrepet «metode» blir nærmest regnet som omstridt i moderne forskning. Debatter om bruken av kvalitative, og kvantitative metoder har pågått lenge. Debatten har reist spørsmål om hva vitenskap er, hva kunnskap er og verdier innen forskning (Everett og Furseth 2012:128).

3.1.1 Dokumentanalyse

Dokumentanalyse er en kvalitativ innholdsanalyse, og går ut på å analysere data som allerede foreligger. Metoden går ut på å samle inn data og informasjon i fra dokumenter som er relevante for problemstillingen (Mehmetoglu 2004). En rekke ulike dokumenter kan være aktuelle å bruke som empirisk materiale. Disse dokumentene kan være alt fra aviser, artikler, internettsider, forskningsrapporter, historiske kilder som brev og kirkebøker, eller offentlige dokumenter som stortingsmeldinger og referater. I denne oppgaven vil dokumenter som forskningsrapporter, nyhetsartikler, medieoppslag, bøker og tidsskrift være av størst relevans. Disse dokumentene tolkes så til oppgavens formål. Det er avgjørende at det finnes en klar sammenheng mellom dokumentene som analyseres og studiens problemstilling.

Utfordringer med dokumentanalyse

En av utfordringene med dokumentstudier er å velge ut de «riktige» dokumentene. Et hvert dokument er skrevet for et formål. Nyhetsartiklene har et formål, mens forskningsrapporter kanskje har andre. Kildekritikken av disse dokumentene inngår i dokumentanalysen. Duedahl og Jacobsen (2010) har valgt å kalle det for systematisert skepsis. Ved systematisert skepsis har jeg tatt i bruk de dokumentene som jeg mente var relevante for å svare på mitt forskningsspørsmål. Her har jeg stilt spørsmål som: Hvor pålitelig er denne artikkelen evt. forskningen? Hvor har de hentet sin informasjon i fra? Hvem har skrevet dette? Ol.

Selve verdien av dokumentet vil avgjøres av forskerens problemstilling (Duedahl og Jacobsen 2010:53). Ved bruk av dokumentanalyse må faglitteraturen vurderes etter den konteksten de settes i. Alle dokumentene som er brukt i denne studien er i skriftlig form. Når jeg har brukt nyhetsartikler, har jeg forsøkt å benytte meg av media som er kjent for å være seriøse eller kritiske. Jeg har benyttet meg av kilder som er kjent for å ha en partipolitisk grunnstein i sin avis (Klassekampen og Vårt land), men har vært obs på dette, og benyttet meg av beskrivelser av hendelser, og vært bevisst over eventuelle politiske fortolkningen av disse.

Andre utfordringer med dokumentanalyse kan være forskerens bakgrunn og perspektiv, og faren for at dette kan prege utvelgelsen og tolkningen av dokumentene. I denne studien tolkes data ut i fra tre teoretiske perspektiver, noe som minimerer faren for nettopp dette. Videre kan en annen utfordring være feiltolkninger. Ved å legge vekt på forståelsen av tekstens innhold

ut i fra situasjonen den er skrevet for, kan man i større grad unngå større feiltolkninger av teksten.

3.1.2 Case studie

På grunn av ulike perspektiver på case som studiemetode, er det ennå ikke en klar enighet om hva som konstituerer en casestudie. I denne studien vil studiet ha flere caser samtidig. Metoden er betraktet for å kunne studere et fenomen på en systematisk måte (Mehmetoglu 2004:41). Det finnes ulike typer casestudier, og dette er også en av grunnene til den store uenigheten om defineringen av case som metode. I følge Theodorson & Theodorson (1969) er casestudie en metode som studerer sosiale fenomener gjennom grundig analyse av individuell case (Mehmetoglu 2004:42).

For å kunne studere stabilitet på bakgrunn av økt militær aktivitet og maktbruk fra kinesisk side, har jeg valgt å benytte meg av tre «caser». De tre casene er tre situasjoner som preges av konflikt eller uenighet mellom Kina og tre andre stater, nemlig Vietnam, Japan og India. Det er på bakgrunn av konflikter med disse tre statene, at det blir satt spørsmål om Kinas aktivitet i regionen. I hver av casene tar jeg for meg Kinas handlinger i forholdet til en av de tre landene, men da i forhold til en spesifikk uenighet og situasjonen rundt den. Jeg analyserer deretter disse hendelsene opp mot valgt teori.

I denne studien vil case-metoden være komplementær, da det er dokumentstudiet som har sin hovedvekt som metode. Casene vil være basert på data og informasjon som er hentet ut i fra dokumenter. Hendelsene som de tre casene består av, er beskrevet i ulike forskningsrapporter og nyhetsartikler. Mange av de brukte nyhetsartiklene er fra norske medier, men også fra Reuters og franske nyhetsbyrået AFP. Dette vil igjen bety at man kan sette et kritisk blikk på om denne informasjonen faktisk stemmer. Jeg har som antagelse at informasjonen hentet ut fra nyhetsartiklene gjenspeiler virkelige hendelser.

Som allerede nevnt er de tre casene ulike situasjoner Kina har med nabostater. Disse har jeg valgt på bakgrunn av at de alle er dagsaktuelle situasjoner som preger sikkerhetsbildet i Asia i dag. Ettersom alle er relativt nylige hendelser, har derfor min største kilde på disse hendelsene vært nyhetsartikler. Da disse har kontinuerlig rapportert om de hendelsene som jeg har tatt med i casene.

3.1.3 Utvelgelse av case

Det å ta med forholdet og uroligheten mellom Kina og Japan virket svært naturlig, da akkurat dette forholdet har vært kjent for sine fiendtligheter. I løpet av de siste årene har derimot situasjonen endret seg. Under konflikten mellom Kina og Japan, har Kina valgt å ta i bruk sterke militære virkemidler, og har skapt internasjonalt bekymring for reell eskalering. Videre valgte jeg å ta med konflikten Kina har med Vietnam. Vietnam er ikke en av de mest innflytelsesrike, eller mektigste statene i Øst-Asia, og det kinesiske maktbruket overfor staten kunne vise til en eventuell ny vending i Kinesiske handlinger. Vietnam er også sentral i en av de mange havområdeuhenighetene som Kina har i Sør-Kinahavet, og jeg ønsket å ta med denne trenden i Kinas krav. Til sist har jeg også valgt å ta med konflikten med India. Noe som jeg mente kunne vise til den sterke militære opptrappingen som Kina generelt bedriver. Jeg ønsket å trekke inn India som en mulig konkurrent for den Kinesiske veksten, og den pågående grensekonflikten som preger dette forholdet, som med flere av nabostatene.

Alt i alt ble de tre situasjonen som jeg diskuterer Kinas internasjonale opptreden i mot, basert på aktuelle konflikter i regionen. Disse tre situasjonene kombinert, mener jeg kan gi et godt bilde på hele situasjonen i regionen.

3.2 Metodiske betraktninger - Litteraturgjennomgang

I gjennomføringen av dette forskningsprosjektet med dokumentanalyse som metode, har utvalget av dokumenter vært svært viktig. Å finne «gode» og relevante dokumenter som kunne gi den beste analysen. Derfor har avgrensningen vært både en nødvendighet og en utfordring. Ved å snevre inn fokusområder og hendelser, slik at de er så spesifikke som mulig, har derfor vært viktig. De tre valgte casene er derfor basert på utvalgte hendelser, der også tidsperiode har blitt begrenset til de senere årene.

Dokumentanalyse, som andre forskningsmetoder har både sine styrker og svakheter. Som allerede nevnt vil selve utvelgelsen av dokumenter være særdeles viktig i en dokumentanalyse. En større del av utfordringen i denne oppgaven vil derfor være utvelgelsen av de «riktige» dokumenter, og vurderingen av kvaliteten på disse (Duedahl og Jacobsen 2010:55). Videre må man gå ut i fra den databasen eller informasjonen som faktisk er

tilgjengelig. Her kan det finnes områder med lite tilstrekkelig informasjon eller «hull». Dette vil si at man går ut i fra den informasjonen som er tilgjengelig.

Kildene brukt i denne forskningsoppgaven består av både primær- og sekundær- og tertiærkilder, men i all hovedsak av sekundærkilder. Primærkilder er øyenvitneskildring, som ikke bygger på andre kilder eller analysen er gjort av forfatteren, og på denne måten er selvstendige i seg selv. Hvis primærkilder ikke er mulig, er sekundærkilder benyttet. Sekundærkilder bygger på primærkilder, og tertiærkildene bygger på sekundær- og primærkildene igjen, som databaser, oppslagsverk ol.

3.2.1 Primærlitteratur

Primærlitteraturen som er benyttet i oppgaven er i all hovedsak publisert som bøker. Som for eksempel Kenneth Waltz eget verk på den strukturelle realismen «Realism and International Politics» (2008). Utvalgte vitenskapelige artikler og rapporter kan også forekomme som primærkilder.

3.2.2 Sekundærlitteratur

I denne studien har jeg brukt både forskningsrapporter, fagartikler og nyhetsartikler. Ved å bruke kilder som nettbaserte og papirpubliserte nyhetsartikler, vil jeg bl.a. få en sterkere kontekstforståelse av situasjonen mellom statene i Øst-Asia. Via disse har jeg fått en bedre forståelse av de ulike situasjonene som jeg benytter som case. Informasjonen casene er basert på, er i all hovedsak nyhetsartikler. De har dokumentert viktige hendelser i regionen. I tillegg til nyhetsartikler har jeg også benyttet meg av ulike forskningsrapporter fra blant annet SIPRI (*Stockholm International Peace Research Institute*) og Chatham House – The Royal Institute of International Affairs. Gjennom fagartikler og rapporter kan jeg få innsikt i andre forskeres tolkninger av situasjoner eller hendelser.

Kombinasjonsbruk av ulike dokumenttyper som både avisartikler og forskningsrapporter i oppgaven, vil kunne være med å styrke validiteten og generaliserbarheten av analyse og konklusjon. Kombinasjonsbruken kan også være med virkende til å gi en ekstra dimensjon og dybde i analysen (Duedahl og Jacobsen 2010:98). Videre vil man ved å benytte flere ulike

dokumenter fra ulike kilder, kunne sikre mangfoldighet og kvalitet (Duedahl og Jacobsen 2010:55).

Ved å utføre en gjennomgang av dokumenter som benyttes, vil man i større grad sikre autentisitet. F. eks at dokumenter inneholder det de gir seg ut for å gjøre, at dokumentet inneholder åpenlyse fakta feil, eller strider mot andres fremstilling av samme hendelse/tema. Dette betyr ikke at det ikke stemmer, men at man bør være obs, og heller undersøke nærmere, for å forsikre seg om de kilder man benytter seg av. Jeg benytter meg også av flere kilder på det samme emnet for å kvalitetssikre innholdet. Som i casene har jeg benyttet meg av flere kilder som tar for seg tilnærmet samme hendelse for å støtte opp om brukt data.

3.3 Retriever

For å finne frem til relevante nyhetsartikler, har jeg i all hovedsak benyttet meg av *Retriever*. I Retriever kan du benytte deg av søkemotoren og nyhetsarkivet ATEKST som inngår i Nordens største leverandør av medieovervåkning, arkiv og analyse på digital plattform. Via Retriever har jeg søkt meg fram til de relevante artiklene. For å finne fram til de relevante artiklene kan man avgrense søk med f. eks å bruke konkrete søkeord, årstall, publikasjonstype og publikasjonssted.

3.3.1 Case A

For å finne artikler om hendelsen mellom Vietnam og Kina (case A) benyttet jeg søkeordene «Oljerigg i vietnamesisk farvann» og «oljerigg Vietnam» for å søke i norske medier. For utenlandske medier ble søkeordene «Oil rig in Vietnam» og «China oil rig Vietnam» benyttet. Jeg begrenset også tidsrommet for søket til 2014 og frem til 2015, ettersom hendelsen med utplasseringen foregikk i 2014. Samme søk ble gjort via Google.com for å få frem artikler som kanskje ikke var lagt inn i Retriever. Dette ble gjort for alle tre casene. I tillegg har jeg søkt opp forskningsrapporter og forskeruttalelser som nyhetsartikler har vært baserte på.

3.3.2 Case B

For case B, der jeg ser på Kina og Japan benyttet jeg søkeordene «Senkaku», «China Japan», «Øystrid Japan Kina», «japan øygruppe Kina» og «disputed island Japan China» der jeg

begrenset tidsrommet for søket fra 2010 til 2015. I all hovedsak er artiklene som er brukt fra år 2012, men jeg har også brukt artikler fra år 2010, slik at jeg fikk se hendelsen i 2012 i perspektiv fra tidligere, og se bølgemønsteret i konflikten. Med dette menes konflikteskaleringen eskaleringen i 2010 og etter 2012.

3.3.3 Case C

For det siste caset benyttet jeg meg av søkeordene «India China Dispute», «India weapons China», «Våpenkappløp India Kina», og «Kina India strid» på Retriever, og begrenset søket til etter 2010. Her måtte jeg også søke videre på informasjon gitt i en artikkel for å finne frem til ønsket informasjon. Uenigheten mellom Kina og India baseres på «krigen» i 1962, men økningen i forsvarsbudsjett, våpenimport og endring i naboforholdet, er i all hovedsak basert på tidsrommet etter 2010.

3.4 Reliabilitet og Validitet

Ut i fra den positivistiske epistemologien evaluerer man forskningen ut i fra tre hovedkriterier; validitet, reliabilitet og objektivitet. Disse kriteriene var i all hovedsak tenkt til å vurdere kvantitativ forskning, men brukes til å vurdere kvalitativ forskning, da med et modifisert fokus (Mehmetoglu 2004:143). I kvalitativ forskning vil validitet og reliabilitet være de mest brukte. Hvilke kriterier som brukes, varierer med forskning og forskningsmetoder.

Reliabilitet ser på spørsmålet om forskningens troverdighet, og validitet knyttes til spørsmålet om forskningens pålitelighet (Thagaard 2010:22). Reliabilitet ser på spørsmålet om en annen forsker skulle ha gjort samme undersøkelse om igjen, med samme metode, ville en komme fram til de samme resultater (Thagaard 2010:198). For at studiens funn skal være pålitelige, må det være høy reliabilitet. I første omgang, vil derfor en gjennomgang av brukte kilder og litteratur være av viktighet. Noe som jeg gjør gjennom å vise nøyaktig til hvilken litteratur som er brukt, og å gjøre en gjennomgang av disse. Det er også viktig at de dokumentene som er tatt i bruk i studien er relevante for studien.

Studiens *validitet* eller gyldighet, bestemmes ut i fra gyldighet og relevans til innsamlet teori og empiri. Ved å stille spørsmål om de tolkninger som oppgaven kommer frem til, er gyldige i forhold til den virkeligheten vi har studert (Thagaard 2010:201). Dersom datamaterialet er

lite treffende for problemstillingen, og det faktisk undersøkes noe annet enn det problemstillingen tilsier vil f. eks validiteten være lav. Analyseprosessen vil derfor være avgjørende for studiens validitet. I oppgaven brukes tre teorier, noe som snevrer inn spesifiserte aspekter av virkeligheten som tas med i oppgaven. Og på denne måten utelukker andre. Det teoretiske rammeverket som konstrueres begrenser det empiriske utvalget. Jeg vil videre også anse brukt litteratur inkl. artikler som valide. Litteraturen som er brukt i fremstillingen av det teoretiske grunnlaget er i all hovedsak fagfelleverderte bøker som også benyttes i ulike studier som pensum. Jeg har også vært obs på hvilken utgiver som har stått for de ulike verkene. F. eks rapportene som er benyttet (SIPRI og Chatham house report) er i fra respektive institutt som er kjent for pålitelig forskning. Jeg har også prøvd å definere og avgrense sentrale begrep som er brukt i oppgaven slik at også disse er valide (se teorikapittel).

4 Analyse

Min problemstilling er: *«Kina bygger for tiden opp sin militære kapasitet. Med utgangspunkt i hvordan Kina opptrer på den internasjonale arena, særlig i forhold til nabostatene, i hvilken grad utfordrer denne opptreden fred og stabilitet i Øst-Asia – Stillehavsregionen?»*.

I de kommende kapitlene vil jeg ta for meg analysen av stabilitetsspørsmålet mitt. Jeg har valgt å legge opp analysen ved og først ta for meg de tre hendelsene eller casene, for deretter diskutere disse opp mot de tre teoriene, realismen, liberalisme og konstruktivisme. Her vil jeg også trekke inn USAs tilstedeværelse som tilførende faktor. For å kunne se om Kinas oppførsel i regionen fra casene har preget stabilitet i regionen, vil jeg først se på konfliktsituasjonen mellom Kina og den andre staten. Dette vil jeg gjøre basert på informasjonen gitt i ulike nyhetsartikler. Jeg starter med å ta for meg caset «Oljerigg i «vietnamesisk» farvann (case A)», deretter «Kampen om øygruppen Senkaku (case B)», og til sist «Våpenkappløp med India (case C)». Etter å ha gitt en gjennomgang av casene og hvilke hendelser jeg arbeider mot, vil jeg analysere hendelsene mot de tre teoriene og prediksjonene jeg har ut fra teoribasis. Analysene av casene vil være bygget opp på samme måte; først en gjennomgang av hendelsene, for så se disse i lys av nevnte teori og prediksjon. Jeg starter med å se på caset i forhold til den strukturelle realismen og om teorien generelt har forklaringskraft en for hendelsene, deretter institusjonell liberalisme, og til slutt konstruktivismen på samme måte.

Analyse: Kina - Vietnam

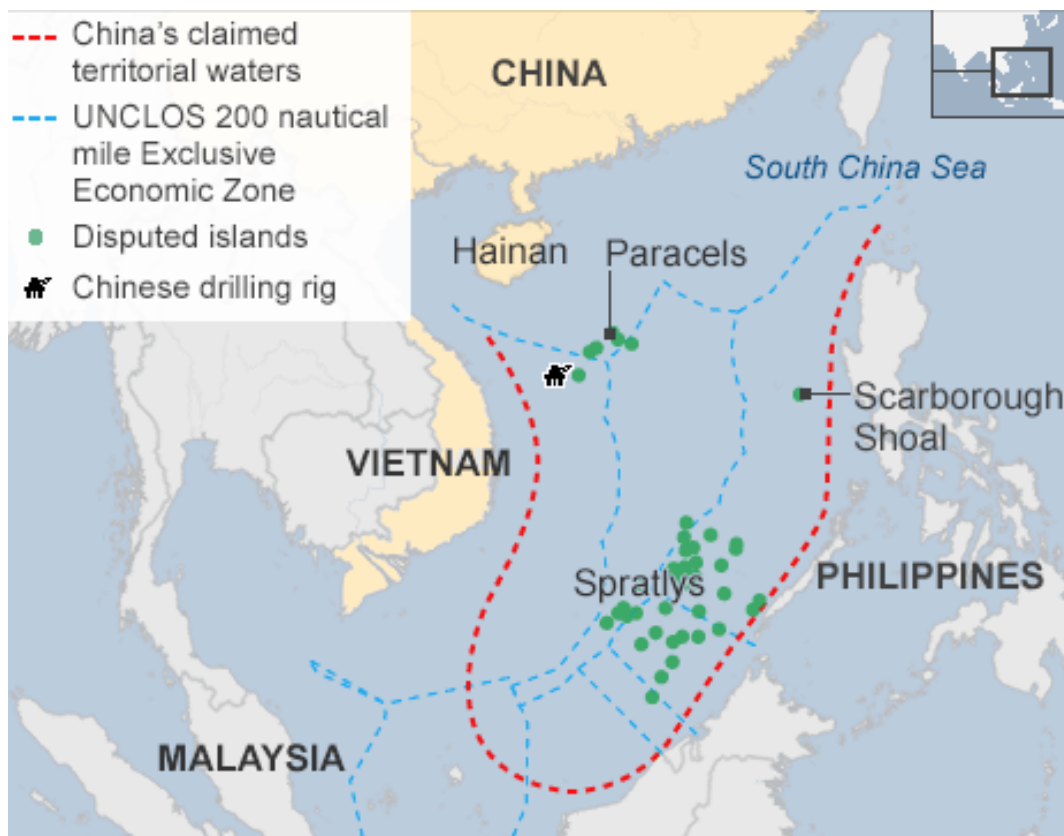
4.1 Case A: Oljerigg i Vietnamesisk farvann

Mai 2014 slepte det kinesiske oljeselskapet CNOOC (China National Offshore Oil Corporation) en oljerigg for dypvanns-drilling av betydelig størrelse, inn i det vietnameserne regner som deres farvann i Sør-Kinahavet (Vårt land 2014a, Nordlys 2014, Dagens Næringsliv 2014). Oljeriggen er altså fra statelig eid selskap og vil dermed representere den kinesiske stat. Dette havområdet er kanskje et av de mest omstridte havområdene de siste årene, der flere av statene i regionen er involvert. Med denne hendelsen eskalerte langvarig med knuffing mellom Kina og Vietnam til en reel konflikt. Den kinesiske oljeriggen ble

plassert nær Paraceløyene, som er omstridte øyer der flere land, spesielt Vietnam og Kina, har territoriale krav (se figur 1). Under havbunnen ved disse øyene, hevdes det å være store forekomster av olje og gass (Dagens Næringsliv 2014). Rigger skal være plassert innenfor det som regnes som Vietnams 200 miles eksklusive økonomiske sone (EEZ) (Nordlys 2014). Nærmere bestemt var rigger plassert knappe 120 nautiske mil fra Vietnams kystlinje (The New York Times 2014). Noe som ifølge internasjonal lov i utgangspunktet er ulovlig. En kyststats økonomiske sone vil i utgangspunktet ikke utgjøre en del av statens suverenitet, men gir staten suverene rettigheter over eventuelle naturressurser i området, som i dette tilfellet vil være Vietnam (Regjeringen 2014).

Denne handlingen fra kinesisk side viste seg å resultere i sterke tilspisninger i konflikten mellom Kina og Vietnam. Oljeriggen ble eskortert og beskyttet av rundt om 80 kinesiske forsvarsfartøy. Vietnamesiske kystvaktskip som konfronterte disse kinesiske fartøyene, ble møtt med vannkanoner (Dagens Næringsliv 2014). Kinas plassering av denne oljeriggen skjer med det som gjerne kan tolkes som overlegg. Ved å benytte seg at et slikt høyt antall forsvarsskip som eskorte, kan det dermed virke som Kina forventet reaksjoner.

Kina gjør krav på et havområde av betydelig størrelse i Sør-Kinahavet. Området strekker seg fra Indonesias territorialgrense og innenfor fem andre lands 200-milsgrense (E24 2014). Dette er også bare ett av de flere territoriale kravene som den kinesiske staten har i Øst-Asia. Og som nevnt tidligere, preger nettopp slike krav de fleste av konfliktene med nabostatene.

Figur 1: Oversikt over Sør-Kinahavet utenfor Vietnam, Hentet på BBC (2014a), original kilde UNCLOS, CIA

Vietnams nasjonalforsamling gikk rask ut og ba Kina fjerne oljeriggen. Det presiseres i samme erklæringen at utplasseringen av oljeriggen anses som et alvorlig brudd på Vietnams suverenitet (E24 2014, Dagsavisen 2014 Nr.1). Oljeriggen vekket sterke følelser hos innbyggerne i Vietnam, som mente utplasseringen av oljeriggen var en ulovlig handling. 28.mai ble det rapportert at en Vietnamesisk fiskebåt var senket av kineserne (Vårt land 2014b, AFP 2014b). Striden resulterte en uke senere i store folkedemonstrasjoner mot kinesiske fabrikker og bedrifter i provinsene Binh Duong og Dong Nai i Sør-Vietnam (Klassekampen 2014). De anti-kinesiske demonstrasjonene bestod av plyndring og brannstiftelse der flere menneskeliv gikk tapt og flere hundre skadet. Kina anklaget Vietnam for å ha fremprovosert disse voldelige opptøyene (VG 2014 Nr.1). Professor i havrett Li Jinming, ved Xiamen-universitetet, skal ha uttalt at Vietnam provoserer Kina både til lands og til havs (VG 2014 Nr.1). Etter press utenfra, måtte Vietnamesiske myndigheter til slutt bryte inn og rydde opp i opptøyene.

I følge Klassekampen (2014) skal flere Kina-eksperter ha uttalt seg om hvor uventet Kinas fremrykk var, at dette gjerne kunne stamme fra USAs oppstramming av avtaler i regionen og at Washington har «skjerpet tonen mot Kina». Dette spesielt når det gjelder kinesiske territorielle krav i Sør-Kinahavet. Taylor Fravel, Kinaeksperten ved MIT (Massachusetts institute of Thechology) poengterer også at Kinas handling er uforståelig, særlig fordi Kina og Vietnam nylig holdt et felles maritimt møte (Klassekampen 2014, The New York Times 2014). Partene skal da ha blitt enige om å fortsette en felles «bruk» av Sør-Kinahavet. Om faktisk Kinas handling var så uforståelig og «ut av det blå» for Vietnameserne, vil vanskelig kunne besvares. Men dette er den generelle oppfattelsen som settes frem i utallige medieoppslag.

I juli 2014 valgte Kina å trekke ut oljeriggen tidligere enn først antatt. CNOOC meldte på sine nettsider at drillingen var suksessfullt avsluttet, og at innsamlet data ang. eventuelle oljereserver ville bli analysert (AFP 2014f). Om den omdiskuterte drillingen gav positive resultater verdt all bryet, kom derimot ikke frem.

4.2 Realismen

Jeg minner om min antakelse formuler i teorikapittelet:

Ut i fra den strukturelle realismens perspektiv forventer jeg å finne at Kina bruker mer makt overfor nabostatene enn tidligere. De er blitt i stand til å gjøre det, og begrunnelsen deres vil trolig være å fremme egne nasjonale interesser, særlig knyttet til egen sikkerhet. Det kan utfordre stabiliteten i regionen.

Realismen trekker frem viktigheten av makt og distribusjonen av denne. Makt vil ha stor forklaringskraft innen internasjonale skiftninger som kommer av eller resulterer i uro, krig eller fred. Nettopp hvordan Kinas relative økning av makt, og tiltredelse som regional hegemon vil være forklarende for uenighet og Kinas handlinger i dette tilfellet. Politikk på den internasjonale arena vil i all hovedsak være ansett som sikkerhetspolitikk. En større andel makt vil være av egeninteresse for Kina. Større makt, *kan* resultere i mer sikkerhet. Dette er selvfølgelig ikke et gitt resultat, men er likevel et potensielt resultat av slik militær handling. Waltz presiserte derimot av andeler makt utover «tilstrekkelig makt» kan innebære

sikkerhetsutfordringer i form av våpenkappløp, eller som en generell utfordring til andre stater. Hvis vi følger dette prinsippet, kan Kina selv skape sikkerhetsutfordringer med å bli en trussel for andre stater, og med dette skape reaksjoner.

I og med at oljeriggen var eskortert og beskyttet av kinesiske forsvarsfartøy som inkluderte våpen som vannkanoner, vil det kunne være naturlig å forstå dette som en militær handling. Kinas sikkerhetsmessige hensikter vil altså forklares ut i fra et maktperspektiv innen den strukturelle realismen. Makt vil være et sterkt middel for å oppnå egeninteresser. Vietnameserne, så vel som kineserne, er begge selv ansvarlig for å opprettholde sin egen stats sikkerhet og suverenitet. For at vietnameserne skulle opprettholde den suverenitet de besitter i dag, var det nødvendig med et svar fra deres side. Folket reagerte med de sterke opprørene som igjen gjorde det vanskelig for kinesisk produksjon og drift på vietnamesisk jord. Men dette var ikke en handling utført av offentlige myndigheter.

Plasseringen av oljeriggen kan anses som Kinas måte å vise sin makt og på denne måten også teste sine naboer. Ville vietnameserne gi etter for kinesisk utemmelighet og styrke? Eller vil de ikke se seg overkjørt og dermed kjempe tilbake? Da selvfølgelig i den kapasitet som Vietnam er i stand til. I dette tilfellet ser vi at de sterke reaksjonene fra vietnamesisk side resulterte først i sterk kinesisk standhaftighet, da de gav beskjed om at de nektet å flytte oljeriggen, selv etter at vietnamesisk nasjonalforsamling gikk ut med offentlig uttalelse som fordømte Kinas handling (AFP 2014d). Dette kan kjennes igjen som en maktkamp mellom to stater. Nasjonalforsamlingens protest kan derimot ses som en klar protest fra vietnameserne. Og denne reaksjonen var trolig dobbel, 1) å prøve å få kineserne til og modere seg, 2) men også vise for resten av verden at man anser Kina for en farlig nabo og en sikkerhetstrussel. En trussel som også andre bør være på vakt overfor. Hvem vinner da denne maktkampen når Kina ender med å trekke ut oljeriggen tidligere enn først planlagt? Vietnam gav ikke slipp på sine krav og provokasjon kan ende med motsvar. Noe også Kina sannsynligvis tok til vurdering før de valgte å gjennomføre utplasseringen. I utgangspunktet vil ikke Vietnam alene være en sterk militær trussel for Kina, men regionale og globale reaksjoner kan stimulere til større splittelse og gnisninger, som til slutt kan bli en ekte trussel for Kina. Selv om Vietnam er relativt godt utviklet innen militære områder, vil det å ruste opp for å matche Kina, ikke en gang være et gangbart alternativ. Alt i alt vil ønsket om sikre sin egen stats overlevelse stå øverst.

I følge strukturell realisme vil antagelsen for denne retningen av teoretisk fortolkning være svært dekkende. Skulle denne utplasseringen av oljeriggen være en av handlingene i rekken som avdekker Kina som en makt-pol, ikke bare på regionalt basis, men også globalt, vil dette ha store konsekvenser. Kina vil da tre inn i et multi-polart verdenssystem som en av flere stormakter. Systemet vil da, i følge Waltz, være preget av uro, og et generelt ustabilt verdensbilde. Om Kinas maktbruk faktisk er et mønster, er noe som vi kan se videre på når case B og C legges frem.

Ved å plassere riggen i omstridt farvann, selv om det kunne skape reaksjoner, viser Kina tydelig at nasjonale interesser stiller seg viktigst i prioriteringsrekken. I og med at området riggen var plassert i, er ment å besitte store mengder med olje og gass, var dette tydelig å fremme egne interesser. Olje- og gassindustrien spiller en viktig rolle i Vietnams økonomi, så vel som kinesisk (The New York Times 2014). Noe som gjør kampen om rettighetene enda viktigere, og som øker risikoen for eventuell eskalering til en reel militær konflikt. Kina har videre gått tydelig ut med sine krav på store områder i Sør-Kina havet. Om de kunne okkupere dette området, og Vietnam gav etter, ville det i så måte resultere i seier og enda større makt til Kina. Ikke bare ville Kina ha kapret seg suverenitet over et større havområde som skal inneholde naturressurser, men maktdominansen i regionen ville blitt tydeligere. Alt i alt vil handlingen være grunnet egeninteresser som med stor sannsynlighet vil dreie seg om ønsket om mer makt. Makten kan bidra til å sikre den kinesiske staten i større grad enn før. Handlingen har tydelig også resultert i et høyere spenningsnivå mellom de to statene, og kanskje også i regionen generelt. Forholdet mellom nettopp disse statene vil i dette tilfellet også være spesielt interessant med tanke på at Vietnamkrigen fortsatt ligger som et frisk minne og bakteppe. Kina støttet Nord-Vietnam i denne krigen mot Sør-Vietnam og USA. Men det gikk ikke lenge etter at Vietnamkrigen var slutt før det brøt ut regulær krig mellom Vietnam og Kina i grenseområdene i nord. Noe som også er interessant når man trekker inn USA i regionen som en *stabiliserende faktor*.

4.2.1 USAs rolle

Det har vært nevnt at USAs økende tilstedeværelse i regionen kan være med å forklare hvorfor Kina har valgt å praktisere slik de har gjort med oljeriggen. At hendelsen grunner i at Kina svarer på USAs økende tilstedeværelse i regionen. USA har, som nevnt i innledningen,

sikkerhetsmessige avtaler med flere av de øst-asiatiske statene. Nåværende president Barack Obama var like før denne hendelsen i regionen for styrke sitt forhold til ulike stater. USA har gått tydelig ut og offentliggjort deres klare intensjon med å øke den amerikanske tilstedeværelsen i regionen. Siden 2.verdenskrig har USA vært en klar Asia-Stillehavsmakt. Mange av statene i Asia er avhengig av USAs militære og diplomatiske innflytelse (Chatham House report 2014). Og på denne måten skal USAs intensjon være å sikre stabilitet i Asia, men også sine økonomiske partnerskap med voksende økonomier som f. eks India og Japan.

November 2011 presenterte president Barack Obama sin «pivot» av utenrikspolitikk i Asia (Chatham House report 2014:vii). Denne utviklingen tar Chatham House Report (2014) for seg og går i gjennom sikkerhetssituasjonen med USA og 6 allierte eller samarbeidspartnere i Asia. Vietnam er ikke en av disse, men USA har også ytret en generell interesse i hele regionen.

Etter at disse gnisningene mellom Kina og Vietnam utartet seg til voldelige folkeopprør med store skader på både bygninger, bedrifter og mennesker, gikk USA ut med advarsel til Kina (AFP 2014c). Visepresident Joe Biden gav en uttalelse like etter utplasseringen, som sa at USA ikke tok sider innen denne territorielle uenigheten, men at slike provokative handlinger ikke burde gjøres av noen. I hvert fall ikke på en slik måte som undergraver eller utfordrer fred og stabilitet i regionen (AFP 2014c). Ut i fra dette får man en sterk oppfattelse av amerikanernes plassering innen havdisputten ikke tynger på kinesisk side.

På den måten kan vi si at USA kanskje er en forklarende faktor i følge realismen. I og med at USA bevisst øker sin tilstedeværelse i region, kan dette være med å utfordre stater som Kina til å kjøre motsvar. Skulle USA få større aktualitet i regionen, ville dette gjøre noe med maktfordelingen, og USA ville innta en større andel enn de allerede har. Ut i fra et realistisk perspektiv kan man kanskje derfor si at økt amerikansk tilstedeværelse kan tenkes å bidra til å gjenopprette stabilitet ved at den forrykkelse av maktbalansen som Kinas opptreden kan sies å ha forårsaket, blir møtt med motmakt. Dette vil da eventuelt bli en ny maktbalanse basert på større samlet militær kapasitet.

Alt i alt vil den strukturelle realismen ha stor forklaringskraft for case A, konflikten mellom Vietnam og Kina. Med å fokusere på de «nye» nasjonalistiske kinesiske interessene som også dekker territorium innen det Vietnameserne anser som sitt. Dette forklares deretter ut i fra et maktperspektiv og maktdemonstrasjonen som Kina utviser i regionen. I følge prediksjonen for realismen skal dette også komme av sine sikkerhetsinteresser. Ved å bruke makt via

militære midler for å oppnå sine nasjonale interesser, vil man ut i case A, kunne si at Kina utfordrer stabilitet med å øke faren for eskalerende konflikt.

4.3 Liberalismen

Antakelsen her var:

Fra et nyliberalistisk ståsted vil det være mer nærliggende å forvente at statene i området satser på å løse mellomliggende problemer, inkludert sikkerhetsutfordringene, ved å danne egnede institusjoner/organisasjoner slik teorien hevder det internasjonale anarkiet faktisk stimulerer til, eller bruke mer intensivt de organisasjonene/institusjonene som allerede eksisterer, eksempelvis FN. Institusjoner i denne forbindelse trenger nødvendigvis ikke å være organisasjoner, men kan være internasjonale regimer.

Da det kinesiske selskapet plasserte oljeriggen i det Vietnameserne hevder er deres farvann, ble det ikke umiddelbart koblet inn institusjoner. Noe man gjerne ville tenke ut i fra dette perspektivet. ASEAN ville være en sentral aktør da de er en sentral organisasjon innenfor denne regionen. I følge AFP (Agency France Press 2014d) skal ASEAN derimot ha forholdt en relativ samlet front i mai 2014 ang. den territorielle uenigheten mellom Kina og Vietnam. ASEAN inkluderer 10 av landene i Øst-Asia², og tar for seg både økonomisk og politisk samarbeid i regionen. Gjennom denne institusjonen ble det gitt uttrykk for alvorlig bekymring over havdisputten mellom Vietnam og Kina. Likevel kom man gjennom ASEAN ikke frem til noen enighet om og direkte å kritisere Kinas handling. Noe som også er interessant er at organisasjoner valgte og ikke støtte eget medlem. Kanskje på bakgrunn av frykt for Kinas reaksjoner. Det kan tenkes at den ny-institusjonelle liberalismen forholder seg for optimistisk når det gjelder et sannsynlig handlingsforløp. Særlig i situasjoner som dette, der den ene aktøren (Kina) er klart mye mektigere enn den andre.

Ut i fra dette caset kan vi kanskje si at den institusjonelle liberalismen i liten grad hadde rett i sine prediksjoner ang. Utslag ved slik handling. Man så til dels til institusjonelle verktøy som

² Medlemsstatene av ASEAN er Brunei Darussalam, Kambodsja, Indonesia, Lao PDR, Malaysia, Myanmar, Filipinene, Singapore, Thailand og Vietnam. ASEAN+1 er ASEAN + en annen stat, ofte Kina, India, eller USA. ASEAN+3 er ASEAN+ Japan, Kina og Sør-Korea (Asean.org).

skulle kunne brukes som forum for forhandlinger og å komme til enighet om havområdet eller plasseringen av oljeriggen. Men Likevel så man ikke til ASEAN for å løse selve konflikten, noe som heller ikke ville være naturlig ettersom bare ett av landene er medlem. Den institusjonelle liberalismen utfordrer realismen ved å vektlegge gjensidig avhengighet mellom stater. Man er på denne måten avhengige av sine naboer for å opprettholde stabilitet i regionen. Hvis man virkelig ønsket å benytte seg av institusjonelle verktøy, ville det kanskje være mer naturlig å trekke inn et relevant FN-organ, eller kanskje den internasjonale domstolen i Haag, noe som heller ikke har skjedd

USAs rolle

Etter havdisputten mellom Vietnam og Kina, gikk USA direkte inn for å knytte tettere kontakt med ASEAN. Bruk av organisasjoner eller institusjoner for å løse slike tvister har tydelig blitt en av de viktige metodene for USA.

Institusjonell liberalisme støtter opp om bruken av samarbeidene multilateralisme som fredsnærende verktøy. Siden terrorangrepet 9/11 har USA vært en aktiv pådriver i anti-terror regimedannelser. Obama-administrasjonen har gjort bruken av institusjoner som fredsnærende verktøy til en prioritet (Baylis m.fl. 2011:122). Dette har spesielt blitt vektlagt etter at Barack Obama kom til makten, og har lagt sterke styringer på USAs utenrikspolitikk. Obama har blant annet benyttet seg av G20³ som arena for å ta opp ulike viktige globale problemer. Videre uttrykte Obama, i sin takketale til nobels fredspris i 2009, sin sterke engasjement til regionale og globale institusjoner, nettopp som viktige verktøy. Han presiserte at fred ikke bare var en oppgave som bør overlates til et lite antall land (Baylis m.fl. 2011:122).

“I understand why war is not popular. But I also know this: the belief that peace is desirable is rarely enough to achieve it. Peace requires responsibility. Peace entails sacrifice. That is why NATO continues to be indispensable. That is why we must strengthen UN and regional

³ G-20: Et internasjonalt forum for økonomisk samarbeid og beslutningstaking. Gruppen inneholder 19 land pluss EU: Argentina, Australia, Brasil, Canada, Kina, Frankrike, Tyskland, India, Indonesia, Italia, Japan, Republikken Korea, Mexico, Russland, Saudi Arabia, Sør-Afrika, Tyrkia, The United Kingdom, USA og EU.

peacekeeping, and not leave the task to a few countries”.

– *Barack Obama, 2009* (Huffington post 2010)

USA støtter en fredfull løsning på havdisputten, og mener en løsning lettere vil forekomme via en organisasjon eller institusjon evt. regime. De har også stått i spissen for nødvendigheten av en «Code of Conduct», som de mener kan hjelpe i håndteringen av eventuelle fremtidig utpressing eller trusler i havdisputter (The New York Times 2014). Det er derimot klart lettere for en stormakt å ønske en institusjonell løsning i en konflikt de selv ikke direkte er involvert i. Og det er usikkert om USA selv hadde benyttet seg av en slik løsning i en eventuell tilsvarende konflikt med en svakere nabo.

Case A viser at selv om institusjonelle verktøy til dels ble tatt i bruk, hadde ikke disse noen utslag for selve konflikten. Kina ønsket ikke involvering av organisasjon/institusjon. Ut i fra prediksjonene forventet man at en tok i bruk andre arenaer for å komme frem til en enighet, noe som ikke skjedde i dette tilfellet. Den ny- institusjonelle liberalismen vil derfor ikke ha den sterkeste forklaringsgraden av de valgte teoriene for case A.

4.4 Konstruktivismen

Siste antakelse var:

Fra et konstruktivistisk ståsted forventer jeg å finne at ulike oppfatninger gjerne preger situasjonen. Med hovedfokus mot identitet, forventer jeg å finne at Kinas identitet er under endring, fra å oppfatte seg selv som en regional makt til å bli en global stormakt. Det får konsekvenser for landets opptreden utad i nærområdene. At globale stormakter betrakter sitt nære utland som «sin» interesse-sfære er kjent fra andre situasjoner i verden i andre områder (jfr. Russland Vs. Ukraina 2014). Situasjonen vil preges av at de ulike aktørene har ulike oppfatninger av situasjonen.

I følge konstruktivismen vil Kinas identitet være av sentral forklaring for denne hendelsen. Den kan være med å kaste lys over hvordan andres forståelse av Kina er under endring, men ikke minst hvordan Kina forstår seg selv om sin internasjonale rolle. Det vil, i følge

konstruktivismen, være naturlig å finne ulike oppfatninger av samme sak, noe som også bekreftes i dette caset.

Flere av «ekspertene», både kinesiske og av andre nasjonaliteter, har uttalt at handlingen fra kinesisk side virker «helt uforståelig». At den ikke har samsvar med Kinas tidligere handlinger eller karakter. Ut i fra dette vil man kanskje forstå at «Kina» er i endring. Med dette menes Kina som stat i det internasjonale systemet, eller i hvert fall oppfattelsen av Kina. Denne handlingen, utplasseringen av oljeriggen, vil tolkes som kinesisk interesse. Likevel kan det være tilfelle at Kina har oppfattet situasjonen som en helt annen enn Vietnam eller andre stater. Det Kina gjør, ytrer og viser, vil fortolkes som Kinesisk interesse, intensjon og identitet. I denne situasjonen vil jeg ut i fra konstruktivismen, gjerne fra nabostatens ståsted, tro at Kina har endret forventet handlingsløp.

I og med at Vietnam selv ikke hadde foretatt noen bestemte handlinger som kunne forklare kinas reaksjon, hadde man også vanskeligheter med å finne svar på hvorfor akkurat «nå». Havdisputter mellom nettopp Vietnam og Kina har vært aktuelle i mange år, og partene har klart å håndtere uenigheten under fredfulle omstendigheter (The New York Times 2014). I følge Dagens Næringsliv (2014 Nr.1) uttalte Vietnams statsminister at situasjonen er ansett som ekstremt farlig. Han presiserer også at handlingen og selve situasjonen truer fred, stabilitet, sikkerhet og fri ferdsel i Sør-Kinahavet. Her støttes også oppfattelsen av at Vietnam forholder seg uforståelig til denne handlingen av Kina. Handlingen skal ha skjedd uten provokasjon fra vietnameserne. «Vi har vist ytterst tilbakeholdenhet» sier Nguyen Tan Dung, statsminister i Vietnam (Dagens Næringsliv 2014). «Fullstendig uventet» skal ekspert Carl Thayer ved Australian Defence Force Academy ha uttalt (Klassekampen 2014). Dette støtter oppfattelsen av at Kina, i dette tilfelle, har endret forventet handlingsmønster, som igjen kan indikere en endring i f. eks identitet, i hvert fall i følge et vietnamesisk ståsted. Hvis dette hadde samsvart med Kinas tidligere måter å håndtere disputter og utførelse av handlinger, ville man ikke forholdt seg like uforståelig.

Jeg karakteriserer Kinas opptreden i dette tilfellet som uventet eller sprikende fra forventede handlinger, men det betyr ikke at Kina ikke har benyttet seg av sjøfartøy og press innen hav om øydisputter tidligere. Dette er derimot en kjent taktikk i følge forskeren James Kraska ved Foreign Policy Research Institute (Kraska 2015). Likevel har denne aggressive uttrykksformen Kina har vist vært overraskende for nabostater og verden generelt.

I motsetning til det bilde som har vært i media, publiserte derimot Kina på sin utenrikspolitiske nettside, at drillingen nær Paracel-øyene falt klart innenfor Kinas suverenitet og jurisdiksjon (AFP 2014e). Kina har hele tiden avkreftet at det er en diskusjon over nettopp disse øyene, og har ikke villet nevne at Vietnam også har lagt krav på disse (The New York Times 2014). Øyene er fra kinesisk side ubestridelig deres ut fra historiske rettigheter. Kina anklaget også Vietnam for å være den aggressive parten i konflikten, der blant annet vietnamesiske fartøy skulle ha utøvd kraftige forstyrrelser som også var ulovlige (AFP 2014e). Hva som faktisk var tilfelle kan vanskelig konkluderes ut fra avisartikler. Uansett om det er den kinesiske eller vietnamesiske oppfatningen som gjenspeiler virkeligheten, er de ulike oppfatningene likevel til stede. Noe som støtter prediksjonen for konstruktivismen.

Sammen med Kinas voksende økonomiske styrke har gitt større kapasitet for å øke sin militære styrke, er det rimelig grunn til å anta at også Kinas selvilde har endret seg. Konstruktivismen åpner for at identitet kan forekomme i to former, slik staten ser seg selv, og hvordan andre oppfatter en. Her virker det som at vietnameserne anser Kinas identitet for å ha endret seg, den økte maktbruken og aggressiviteten i handlingen kom uventet både på vietnameserne og andre. Om Kina oppfatter sin egen identitet for endret er heller mer usikkert. Kanskje har de ikke endret seg i den forstand, men oppnådd en militær kapasitet til å utføre disse handlingene. Videre vil kanskje også den vietnamesiske nasjonalforsamlingens protest vise at ikke bare forstår partene situasjonen ulikt, men at protesten ikke *bare* var myntet på Kina, men også på omverden. På denne måten kan man se dette som et forsøk fra vietnameserne på å påvirke hvordan omverden også forstår Kina. Ut i fra prediksjonen ble det forventet å finne at Kina gjerne oppfattet sitt «nære utland» for sin interesse-sfære, noe vi ut i fra case A kan tolke som tilfelle. Alt i alt kan konstruktivismen tilby en supplerende forklaring for case A, og er i følge prediksjonen svært dekkende.

5 Analyse: Kina - Japan

I denne delen vil jeg ta for meg case B, som omhandler uenigheten eller kampen om øygruppen kalt Senkaku (japansk) eller Diaoyu (Kinesisk). Jeg har for ordens skyld valgt å bruke navnet Senkaku, dette uten å legge noen betydning i betegnelsen utover at det beskriver en øygruppe utenfor Japan. Øy-striden involverer også Taiwan, men jeg har valgt å fokusere på de to mest sentrale i konflikten, nemlig Kina og Japan. I caset har jeg valgt å ta med det som jeg anser for de viktigste hendelsene og heller gi et overordnet bilde av situasjonen med en generell fremstilling. Hensikten ligger i å gi en generell forståelse rundt uenigheten mellom Japan og Kina om havområdet rundt og selve øygruppen. Hver av teoridelenene vil baseres opp mot samme prediksjoner som i forrige case (evt. se teorikapittel).

5.1 Case B: «Kampen om Senkaku»

Relasjonen mellom Kina og Japan har de siste årene blitt mer anstrengt grunnet uoverensstemmelse over territorium. Stridens kjerne omfavner suvereniteten over øygruppen med navnet Senkaku som er lokalisert utenfor den japanske kysten i Øst-Kinahavet. Øygruppen er ubebodd og besitter heller ingen utseendemessige fenomener som forklarer striden som har utfordret forholdet mellom de to statene de siste årene. Men farvannet rundt øyene derimot, antas å være rik på mer enn fisk, nemlig store forekomster av olje og gass. I tillegg ligger øygruppen plassert i et strategisk viktig havområde.

Japan hevder å ha hatt kontroll over øyene siden 1895, men etter andre verdenskrig tok USA over den administrative kontrollen over den ubebodde øygruppen (Dagsavisen 2012). På slutten av 60-tallet la både Kina, Japan og Taiwan krav på området etter at undersøkelser viste nettopp mulige oljeforekomster (Bergens Tidende 2013). De hevder alle sin suverenitet over øygruppen. I 1972 valgte USA å tilbakeføre øygruppen til japansk administrering (Klassekampen 2012a). Kina hevder øygruppen skulle rettmessig ha vært tilbakeført til Kina, ikke Japan, og begrunner kravet med «historisk tilhørighet» (Klassekampen 2012a, Dagsavisen 2012). Videre også at øygruppen har vært en del av kinesisk territorium i «uminnelige tider», som det blir beskrevet (Dagsavisen 2012). Denne forklaringen endret Kina derimot i ettertid, og øyene skal nå angivelig ha tilhørt Kina siden Ming-dynastiet på 1300-tallet (Dagbladet 2012b).

Øyene har altså lenge vært et omstridt tema mellom nabostatene, og i løpet av de siste årene, spesielt siden 2012, har konflikten mellom Kina og Japan eskalert til nye høyder. Det hevdes at etter den japanske regjeringen i 2012 gikk inn for å kjøpe øyene av de private japanske eierne, satte det fyr i konflikten. Den kinesiske statsministeren Wen Jiabo gikk så ut med advarsel mot den japanske regjeringen, og fordømte kjøpet som «ulovlig og ugyldig» (Klassekampen 2012b). Kina har siden da aktivt gått inn for å innkreve øygruppen under deres herredømme. Konflikten omtales både som truende, farlig og sikkerhetsutfordrende i media.

Figur 2: Kilde: BBC (2014b), original kilde: Chinese Defence Ministry, EIA, Yonhap

5.1.1 Opptrapping av konfliktnivå

Opptrapping av konflikten har forekommet gjennom flere former. Høye antall marinefartøy og andre sjøfartøy har vært sendt for å patruljere området rundt øygruppen. Dette var en av de første handlingene som tidlig ble observert. Dette gjelder både kinesiske og japanske sjøfartøy. Hensikten er å vise sin standhaftighet i kravet i det omstridte farvannet (Klassekampen 2012b, Aftenposten 2012a).

Shinto-tempelet i Tokyo har også vært en utslagsgivende faktor i den lange konflikten mellom Kina og Japan. Hver gang en statsrepresentant besøker dette tempelet, vekker det store

protester hos det kinesiske folket. Dette menes å stamme fra de bitre minner og følelser fra krigene mellom Kina og Japan. Japan har blant annet aldri uttrykt en offentlig beklagelse for krigsforbrytelsene som ble begått mot det kinesiske folket under disse krigene. Besøkene til dette templet tolkes som en hyllest, eller godkjennelse av de handlingene som ble utført mot kineserne. Dette gir et bilde av en holdning i Japan som får kineserne til å reagere. Uenigheten utløste blant annet voldsomme kinesiske demonstrasjoner mot japanerne i form av angrep på japanske fabrikker, interesser og bedrifter i byer over hele Kina høsten 2012 (Dagbladet 2012a).

Videre har konflikten vært ytret gjennom avlysning av vennskapsseremoni, vannkrig via vannkanoner, gjennomflyvninger i luftrommet over det omdiskuterte området og ikke minst den verbale knivingen. Men mest av alt preges konflikten av kinesiske eller Japanske sjøfartøy som utfordrer den andre parten ved å oppholde seg i det omstridte farvannet.

I 2013 valgte Kina å opprette en «Air defence identification zone » eller en luftforsvarssone over luftrommet av de omdiskuterte øyene (Chatham House Report 2014, NTB-Reuters 2014a). Det kan tenkes at dette var for å utfordre Japan og se hvor mye de var/er villige til å tolerere. Denne sonen inkorporerte både japansk og sør-koreansk luftrom. Med dette kunne ingen uten tillatelse fra Kina bevege seg i luftrommet uten å utsette seg for «emergency defensive measures», eller *svar* fra det kinesiske forsvaret (Chatham House Report 2014). Denne luftforsvarssonen ble, i følge kinesiske myndigheter, begrunnet med det høye trusselnivået i dette luftrommet. I følge det kinesiske forsvarsdepartementets talsmann Yang Yujun har Kina «all rett som suveren nasjon å opprette luftforsvarssoner» (NTB-Reuters 2014a). Opprettelsen av denne luftforsvarssonen ble møtt med kritikk fra både USA, Japan og EU, og blir omtalt som provoserende. I og med at situasjonen mellom statene allerede var anspent, bidro ikke denne handlingen til å stabilisere forholdet mellom de to statene.

5.1.2 Lederskifte

Etter at øy-konflikten blusset opp igjen i 2012, hadde både Kina og Japan et lederskifte. I Kina tok Xi Jinping over presidentskapet i den nasjonale folkekongressen, og Shinzo Abe ble gjeninnvalgt som statsminister av Japan (Chatham House Report 2014:2). Da Abe ble gjeninnsatt var det stor bekymring for hvordan konflikten med Kina ville utarte seg, i og med Abe's nasjonalistiske målsetninger. Abe, som anses tilhørighet av den eldre garde, var en av

de som spesielt kritiserte daværende regjering for nettopp håndteringen av øy-krisen (Dagens Næringsliv 2012a).

Kinas nåværende politikk blir ledet at Kinas kommunistiske parti (KKP) og sammen med taoistisk harmonilære og konfutsiansk dydighetspolitikk, blir nasjonalismens baner mer og mer brukt (Klassekampen 2012d). I følge Klassekampen (2012 nr.4) skal partiet spesielt ha fått sin grobunn hos det kinesiske folket på grunn av sin historiske klagebunn. Der i blant Japans rå overgrep og okkupasjon før/under andre verdenskrig.

5.1.3 Økonomi og militære kapasiteter

Både Kina og Japan er på verdensbasis store handelsmakter. De er også hverandres største handelspartene, og selv om handelen fortsatt er sterk mellom naboene, har det vært en merkbar nedgang siden øydisputten blusset opp igjen. I 2013 hadde handelen mellom partene falt hele 5,1 % (Chatham House Report 2014:10). I 2010 ble Japan byttet ut med rivalen Kina som den største økonomiske makten i Asia, og er i dag verdens tredje største etter USA og Kina. Kinas økonomiske kapasitet har de siste årene hatt kraftig vekst. Deres militære budsjett antas å være rundt 112 milliarder dollar, men ifølge Stockholm Institute for International Peace Research (SIPRI), skal tallet være betraktelig mye større.

Januar 2013 annonserte Japan at de for første gang på 11 år, ville øke forsvarsbudsjettet sitt. Japans militære budsjett er allerede høyt i forhold til sine asiatiske nabostater, og er det femte største i verden. Budsjettet har en prosentandel på 1 % av BNP, eller 51 milliarder dollar (Chatham House Report 2014). Abe, den japanske statsministeren, har vært aktiv i sin relansering av det japanske forsvaret evt. militæret. Under valgkampen sto sikkerhetspolitikken høyt på agendaen, noe som også har kommet frem i media, der han gjentatte ganger klager over den evigvarende «staffen av Japan» etter andre verdenskrig. Etter kapitulasjonen i 1945 ble Japan tvunget av et nytt grunnlovstillegg til å begrense hæren til en såkalt selvforsvarsstyrke. Denne begrensningen ble spesielt støttet av amerikanerne (Aftenposten 2013a) Abe's ønske om å fjerne Japans forsvarsbegrensninger, som skulle være en «straff» etter andre verdenskrig, har i økende grad vært aktuell de siste årene (Aftenposten 2013b). Japan har ikke kunne bidratt i lik linje med andre stater i ulike FN- og NATO-operasjoner eller andre kollektive forsvarshandlinger der styrker har vært nødvendig (Dagens næringsliv 2012b).

I Japans siste revidering av forsvarsdoktrinen i 2010, ble det derimot vedtatt å flytte landets forsvarsstyrke til et mer strategisk et, i tilfelle angrep fra kineserne. I tillegg har Japan de siste årene også gjennomgått en modernisering av sitt militærapparat. Fokuset vises spesielt i form av økning av ubåtflåten og anskaffelse av kampfly (Dagens næringsliv 2012b). Dette selvfølgelig med det som gjerne kan tolkes som en form for «godkjennelse» fra USA. Japan er, til tross for restriksjonene som er knyttet til hvor mye BNP som kan brukes til forsvar, en betydelig militærmakt.

Det skal nevnes selv om Kinas voksende økonomiske kapasitet kan bety en sikkerhetsrisiko for nabostatene, kan dette også ha positive økonomiske ringvirkninger til hele regionen. Siden flere av nabostatene er handelspartnere, da spesielt Japan, kan Kinas økonomiske utvikling også «smitte over». Noe som også kan gi hele regionen en sterkere maktposisjon.

Kina er, som allerede konstatert, en voksende økonomisk makt, denne makten menes å skulle overgå dagens ledende makt, nemlig USA. Det har kommet prediksjoner om at Kina så tidlig som i år 2025 vil ta igjen og overgå amerikanernes økonomi. Her finnes ulike prediksjoner, NIC (U.S. National intelligence Council) har f. eks kommet frem til år 2030 (Jones 2014:33). Kinas økonomiske vekst og prisen amerikanerne måtte betale under den globale finanskrisen, har resultert i økende debatt ang. den amerikanske «tilbaketrekningen» (Jones 2014:33). Professor Bruce Jones (2014) hevder derimot at *skulle* Kinas økonomi innhente USA innen det neste tiåret, vil de allikevel ikke kunne oppnå i nærheten av samme innflytelse som amerikanerne besitter. Denne innflytelsen kommer ingen annen makt i verden i nærheten av å nå med det første (Jones 2014:26). USAs posisjon i verdenssamfunnet og kapasiteter innen militæret, diplomati, allianser eller etterretning, kan andre stater se lenge etter (Jones 2014:33). Likevel er det et faktum at USA har opplevd en nedgang i både økonomisk og, i mindre grad, politisk innflytelse. Ja, Kina kan mulig overta USAs kronplass i det internasjonale systemet, men dette kommer ikke til å skje i nærmeste fremtid, om det skjer i det hele tatt. Jones konstaterer at man ikke kan *forske* på fremtiden, og at under det tidsaspektet man snakker om, kan mye skje.

5.2 Realismen

I case B trekkes den stadige konfrontasjonen mellom Kina og Japan frem. Øy-konflikten har stimulert til konfrontasjoner som presses lengre og lengre, og står stadig i fare for å utløse en reell væpnet konflikt. Kina har med sin økende økonomiske styrke en utvidet mulighet til å øke sin militære styrke, noe som også vises her. Både Kina og Japan har økt sitt forsvarsbudsjett de siste årene, og har vist store investeringer innen både marine og militære områder.

5.2.1 Egeninteresser

Fra realismens ståsted vil bakgrunnen helt klart sentreres om egeninteressenes styring, ikke bare for Kina, men også Japan. Den territoriale konflikten vil derfor trekkes opp mot egeninteresser og den makten som kontroll over dette området eller territoriet kan resultere i, både økonomisk og ellers. Japan har, i følge Dagbladet (2013), kronisk underskudd på energi. Noe som gjør øyområdet av enda større interesse for den japanske staten. På samme måte er det interessant at Kina ikke skal ha lagt krav på øyene før det ble konstatert forekomster av olje i området. Med dette omhandler også denne konflikten territorium som menes å besitte store mengder naturressurser.

Konflikten utspiller seg som en maktkamp mellom de to statene. Som det tolkes av Waltz' maktperspektiv, vil det heller ikke være av interesse for Japan å ha «for lite» makt. Om de skulle «la» Kina overta øygruppen, kan dette gi et bilde av Japans underlegenhet overfor nabostaten. Noe som kan være av enda større risiko enn å fortsette kampen om øygruppen. Å sikre egen stats overlevelse vil alltid stå øverst på agendaen. Japan befinner seg dermed i et dilemma der konflikten på den ene siden kan resultere i et direkte militært angrep fra Kina, men også et økonomisk et. En handelsboikott har vært en av truslene fra kineserne. Samtidig er kanskje Kina like avhengige av Japan og vil nødig holde en boikott over lang tid, men vil likevel kunne resultere i kraftige konsekvenser for Japan om en slik boikott skulle forekomme. På den andre siden, vil det være av interesse for Japan og vise sin standhaftighet og vinne maktkampen mot Kina. De har tross alt amerikanerne i bakhånd skulle det utvikle seg til en væpnet konflikt.

For Japan vil all hjelp til å holde Kina «i sjakk», evt. kontrollere maktandelen være av interesse. Et voksende Kina vil, ifølge realismen, altså kunne være en sterk sikkerhetsutfordring for Japan. Derfor har Japan aktivt knyttet tettere kontakt med andre voksende stater i Asia som kan være med å balansere Kinas makt økning. Japan har kanskje

mer en tidligere hatt en dialog med ASEAN. Bakgrunnen for dette vil derimot ligge i selvoppretholdelsen som ligger i maktfordelingen, og ikke organisasjonen/institusjonens evne til å løse konflikten. På samme bakgrunn er Japans tette forhold med USA fundamentert på. Tanken om at amerikanerne kan være med å balansere Kinas kanskje truende maktsøkning og posisjon, og aksepterer derfor amerikansk maktutøvelse over japanerne og ellers i regionen.

Siden andre verdenskrig har Japan forholdt seg avdempet og balansert som militærmakt. Restriksjoner har begrenset deres militære kapabiliteter så vel som muligheter for makt økning via militær kraft. Disse restriksjonene har spesielt USA stått bak og er begrunnet med sikkerhetshensyn. Den siste årenes sikkerhetspolitiske dynamikk i Øst-Asia har derimot vært med å endre denne holdningen, både fra japansk og amerikansk side. Ettersom Kinas økende makt oppleves som en sikkerhetsutfordring i Japan, så er det nærliggende å tenke rustningskappløp, jfr. At Japan endrer holdning til forsvarsbegrensningene i samforståelse med USA. Kineserne er selvfølgelig klar over denne alliansen mellom Japan og USA. Ut i fra et realistisk ståsted, vil man hevde at Kina derfor ikke er interessert i å bringe konflikten med Japan til bristepunktet, vell vitende om at det kan bety krig mot USA, der Kina vil være den militært underlegne.

5.2.2 USAs rolle

USAs økte tilstedeværelse i Asia er ekstra spesielt når vi trekker frem case B, i og med at USA har en eksklusiv sikkerhetsallianse med Japan. Hvis øy-konflikten skulle ende med en faktisk militær konfrontasjon, ville det resultere i tre av verdens største økonomiske makter i en væpnet konflikt. Ettersom USA gjennom sikkerhetstraktaten er forpliktet til å forsvare Japan mot angrep utenifra, vil en eventuell væpnet konflikt mellom Kina og Japan, direkte involvere USA.

Etter at øy-konflikten tilspisset seg i 2010, erklærte amerikanerne seg nøytral i den territoriale konflikten om øyene (Dagbladet 2012a). Noe som gjerne er svært naturlig ettersom USA vil være forpliktet til og tre inn på japansk side skulle striden ende i åpen militær strid. Tidligere forsvarsminister Leon Panetta formante mer tilbakeholdenhet i regionen (Aftenposten 2012a, Dagbladet 2012a). Etter opptrappingen i 2012 ble derimot amerikanerne nødt til å bekrefte sin militærpolitiske side med japanerne. Japan er for USA strategisk punkt som brukes blant annet som militærbase, og det vil være av interesse for USA å opprettholde sin strategiske

plassering i Japan. Dette i tillegg til fri skipsfart i regionen. April 2014 understreket Obama selv under en pressekonferanse at artikkel nummer fem i sikkerhetstraktaten også inkluderte øygruppen som er under japansk styre (NTB-Reuters 2014b).

Realismens prediksjoner vil i dette caset være svært forklarende. Kina har gjennom krav på denne øygruppen og området rundt valgt å fremme egne nasjonale interesser via makt. Gjennom opptrappingen av konflikten har Kina vist en økende bruk av militære midler for å oppnå endelig suverenitet over øygruppen. Dette viser hvordan de sterke egeninteressene fra kinesisk hold har formet deres politikk og forhold til Japan. Den klare maktkampen som konflikten utspiller seg som, vises tydelig fra begge sider. U i fra realismens perspektiv kan Kinas økende makt absolutt betegnes som en sikkerhetsutfordring, i dette tilfellet for Japan.

5.3 Liberalismen

Ut i fra den ny-institusjonelle liberalismen vil en verdenssituasjonen med anarki, stimulere til tettere samarbeid mellom statene. Dette samarbeidet vil spesielt være relevant gjennom institusjoner/organisasjoner. I case B, der øydisputten mellom Japan og Kina trekkes frem har dette derimot ikke vært tilfelle. Japans statsminister, Abe, har siden hans maktovertakelse i 2012 prøvd å knytte tettere bånd til de andre statene i regionen. Dette har han spesielt gjort via ASEAN. Han har altså benyttet ASEAN som en arena for å knytte tettere kontakt og jobbe for en sterkere relasjon mellom Japan og de andre statene enn tidligere. Også Kina har prøvd å opprettholde sine gode relasjoner til en viss grad. Men verken Japan eller Kina er medlemmer selv i ASEAN. Bruk av organisasjoner/institusjoner som ASEAN for samarbeid og samtaler er noe som, innenfor den liberalistiske retningen, vil falle naturlig. Men bakgrunnen for dette økte fokuset på samarbeid fra japansk side, vil heller falle på begrunnelsen om at de kan fungere som en motvekt mot Kinas voksende makt. Noe som heller realismen bedre kan forklare. Ved å knytte kontakter i ASEAN kan i midlertidig Japan kunne oppnå støtte ettersom ASEAN-medlemmene Vietnam og Filippinene har tilsvarende konflikter gående med Kina selv. Dette gir grunn til å tro at de vil sympatisere med Japan i denne striden.

5.3.1 USAs rolle

Også i case B befinner USA seg i en fremtredende rolle. Og som nevnt tidligere er dette caset spesielt med bakgrunn i det tette samarbeidet mellom USA og Japan. Også USA har vært

aktiv i å knytte kontakter med medlemslandene av f. eks ASEAN, men også utenfor grupperingen. Likevel har heller ikke USA benyttet seg av instrumentelle verktøy for å løse denne konflikten mellom Japan og Kina.

Ny- institusjonelle liberalisme som forklaring hadde i liten grad rett i sine prediksjoner ang et sannsynlig hendelsesforløp i uenigheter som utfordrer forholdet mellom to viktige stater i regionen. Man kan ut i fra det liberalistiske perspektivet tenke seg at statene blir enige om noen felles kjøreregler for å løse striden, uten at det nødvendigvis opprettes en organisasjon/institusjon til det formålet. Dannelsen av et slik internasjonalt regime har derimot ikke vist seg å være tilfellet her. Disputten er ikke løst av institusjoner eller organisasjoner, og har heller ikke vært sentrale enheter i håndteringen av uenigheten mellom statene. Meklingen i all hovedsak vært direkte mellom de to statene, enten mellom lederne eller via representanter. FN har vært på banen, men disse møtene har blitt rapportert som lite nærende innen eventuell løsning mellom de to partene. Her stiller Kina som en av sikkerhetsrådets permanente medlemmer, da også med sin vetorett. Kinas makt og innflytelse innen FN er altså vesentlig større enn Japans, og vil spesielt komme til uttrykk dersom en sak kommer opp hvor Kina oppfatter egen sikkerhet som truet. Noe som kan være forklarende for hvorfor ikke heller FN er blitt benyttet. Med dette konkluderes det med at liberalismen i liten grad vil være forklarende for utvikling i situasjonen mellom de to statene i case B.

5.4 Konstruktivismen

5.4.1 Historiske forhold

Forholdet mellom Kina og Japan har hatt en turbulent periode de siste årene. Mye av dette på grunn av øydisputten, men de bakenforliggende begrunnelsene virker å omfavne historiske uenigheter som også setter sitt preg på forholdet. Japans strategiske beliggenhet og ikke minst tette bånd til USA har hatt stor betydning for utarting av relasjonen mellom nabostatene. Siden begge statene er viktige/sterke både i henhold til militære, politiske og økonomiske kapabiliteter, vil eventuelle konflikter mellom disse ha stor innvirkning også ellers, spesielt i regionen rundt. Sutter (2008:218) går så langt som å si at «fremtidig stabilitet i Øst-Asia vil være tungt avhengig av forholdet mellom de to regionale maktene, Kina og Japan» (oversatt fra engelsk).

I følge konstruktivismen vil historie og bakgrunn prege både ens identitet og holdning. Med dette vil både Kina og Japan være preget av tidligere hendelser, og holdninger gjenspeiler

også deretter. Forholdet mellom Japan og Kina er et historisk forhold som vises å preges av både bitre kriger og sterkt økonomisk samarbeid, og uenigheten mellom statene virker nettopp å være preget av «gamle følelser». Dette vises når vi trekker inn den japanske okkupasjonen av kinesisk fastland før og under andre verdenskrig. Disse krigshandlingene blir omtalt som både overgrep, rå erobring og en forbrytelse mot menneskeheten. Det kommer frem en sterk bitterhet fra kinesisk side på bakgrunn av tidligere hendelser. Japan skal ha forsakert en enorm ydmykelse av det kinesiske folket. De offentlige besøkene til det omstridte tempelet i Tokyo er et godt eksempel at denne ydmykelsen gjentatte ganger bringes tilbake på banen. Og som nevnt har Japan aldri offentlig beklaget for krigshandlingene som ble utført mot det kinesiske folket. At disse oppfatningene av japanske handlinger og følelsene som følger med, er med og preger kinesiske handlinger i dag, støttes av det konstruktivistiske perspektivet. Krigsarven etter krigen mellom de to statene har altså bidratt som grobunn for de negative holdningene mellom de to statene. Det kan nevnes at ikke bare forholdet mellom Japan og Kina preges av handlingene japanerne utførte under okkupasjonen under andre verdenskrig. Også naboforholdet mellom Japan og Sør-Korea preges av sin nære historie.

5.4.2 Internasjonale roller

I følge konstruktivismen vil gjerne ulike synspunkt prege situasjonen. Dette vises også å være tilfelle her. På bakgrunn av identitet, erfaring fra både interaksjon og refleksjon vil man gjerne tolke hendelser eller situasjoner ulikt. Striden om øygruppen har flere sider. japanerne hevder sin suverenitet over øygruppen og Kina hevder sin. Det vises og helt klart å være to ulike oppfattelser av hvem øygruppen originalt tilhørte, og hvem den skulle ha vært tilbakeført til når USA oppgav sin administrasjon over øygruppen og overførte den «tilbake» til Japan.

Japan er en sterk regional makt som besitter store andeler økonomisk og militære kapabiliteter, samt god utvikling innen teknologi. Dette i tillegg til gode samarbeidsforhold med andre sterke stater som USA og Australia, er Japan en voksende og sterk stat i regionen. Sett bort i fra Kina og Sør-Korea, viser undersøkelser de fleste nabostatene oppfatter Japan i positive vinklinger (Chatham House Report 2014:10). Altså er det i all hovedsak forholdet med kineserne som har negative oppfatninger. Den internasjonale sosiale rollen er dermed påvirket av dette. I 2012 ble det gjennomført en undersøkelse av den japanske avisa Asahi Shimbun som mente at 63 % av de spurte kineserne mislikte Japan. Mens bare 38 % av japanerne mente det samme om Kina (klassekampen 2012c). Kina hevder at med å kreve

suverenitet over disse øyene, skal Japan ha fornærmet 1,3 milliarder kinesere på det groveste. Dette virker i hvert fall å være oppfattelsen som avspeiles i ulike medier.

I følge prediksjonen for konstruktivismen forventet jeg å finne at Kinas identitet har endret seg, noe som konstruktivismen tar høyde for kan skje. Og har Kinas identitet endret seg? I caset vises det at Kina har brukt mer militær makt i øy-krangelen enn kanskje tidligere, men dette kan også forklares med deres økte økonomiske kapasitet til å gjøre nettopp dette, og at Kinas selvforståelse vesentlig ikke har endret seg. Forholdet mellom Kina og Japan har ikke endret seg spesielt siden andre verdenskrig, og dette forholdet har aldri fremkommet som et «godt» et. En eventuell forandring i det japansk-kinesiske forholdet, vil dette derfor ha forandret seg fra et anstrengt et til et verre et. Med dette er det usikkert om forholdet faktisk kan konstateres som forandret på bakgrunn av Kinas endrede identitet. Japans oppfattelse av kineserne virker i dette caset heller ikke å ha endret seg, slik vi kunne se i case A, der vietnameserne heller forholdt seg helt uforstående til kinesernes overraskende handlinger.

Jeg vil ut i fra dette konkludere prediksjonen fra et konstruktivistisk ståsted som til dels forklarende. Intensiveringen av øydisputten mellom Kina og Japan har vært med å forme deres nåværende forhold. Dette forholdet er et mer anstrengt et, men det har likevel forekommet en liten endring. Det kan tenkes at de omstridte øyene i Øst-Kinahavet har svekket japanernes tillit til at Kinas vekst vil forløpe på fredelig vis. Men om dette kommer av en endring i Kinas identitet derimot er mer usikkert. På den andre siden viser intensiveringen av øy-konflikten at Kinas interesse-sfære betrakter sitt nære utland for «sin». Som også kan kjennes igjen fra dette caset. Oppfattelsen av hverandre virker i dag som svært fastlåst, med det konstruktivistiske perspektivet åpner for at nettopp dette kan endres og redefineres. Om dette derimot kommer til å skje i nærmeste fremtid er derimot mer usikkert. Om dette skulle skje, må aktørene virkelig være villige til å betrakte relasjonen med nye øyne.

6 Analyse: Kina – India

I det siste caset vil jeg trekke frem enda en uenighet Kina har med annen nabostat, nemlig India. Caset tar utgangspunkt i den pågående grensestriden mellom Kina og India, og trekker inn den sterke økningen i våpenimport og store militærbudsjett som bakgrunn for et evt. rustningskappløp mellom India og Kina.

6.1 Case C: «Grensestrid og rustningskappløp med India»

6.1.1 Kina – India

Sammen rommer India og Kina nærliggende 40 % av verdens befolkning. Noe som kan sette eventuelle uenigheter mellom de to i perspektiv. De to asiatiske maktene har begge hatt en eksepsjonell hurtig økonomisk utvikling, dette merkes også i naboforholdet. India har utviklet seg til å bli en viktig stat, ikke bare i Asia, men også internasjonalt. Landet er ikke bare verdens største demokrati, men forventes også å bli det landet med den største populasjonen i verden. De forventes å overgå Kinas populasjon i år 2035 (Chatham House Report 2014). Indias positive økonomiske oppsving har økt mulighetene for utvikling innen andre områder. Og India anser selv å ha en spriende regional og global rolle (Chatham House Report 2014:7).

Som sett i tidligere case, er også dette forholdet mellom Kina og en nabostat er preget av historiske uenigheter. Både Kina og India har territorielle krav i Himalayaområdet som man ikke er kommet til enighet om. Denne striden om grenseinndeling og territorium har i tilspisset seg flere ganger i løpet av årenes gang. I nærliggende områder har Kina andre territorielle uenigheter, og dette har også India fått med seg. India er ikke direkte lokalisert ved Stillehavet, slik Vietnam og Japan er, men befinner seg derimot i en annen strategisk posisjon fra Kina.

6.1.2 Grensestrid

Grensestriden mellom Kina og India, grunner i Kinas krav på den «indiske» delstaten Arunachal Pradesh, og det indiske kravet på det kinesisk-kontrollerte Aksai Chin territoriet (Lidarev 2012). Denne grensestriden har pågått i over 50 år. Grensen mellom de to asiatiske maktene er enda ikke fastsatt. Striden resulterte også i en kort, men bitter krig mellom nabostatene i 1962 (Vårt land 2012). 20.oktober 1962 gikk Kina til to-fronts angrep på India i

områdene Arunachal Pradesh og Aksai Chin. 1 måned senere, 21. november 1962 tilbød kineserne India våpenhvile. Nederlaget for inderne innebar også et prestisjetap for indiske statsminister Jawaharlal Nehru, som også var leder av NAM (Non-Aligned Movement). India tok i mot tilbudet og krigen var med dette over. India mistet 4000 mann og om lag samme antall ble tatt til krigsfanger. I følge Sunniva Engh ved Senter for asiatiske sikkerhetsstudier på Institutt for Forsvarsstudier, ligger krigen friskt i minne hos inderne. Og at krigen betegnes som en «nasjonal ydmykelse» for India (Dagsavisen 2015). Krigen var med dette regnet som over.

Områdene konflikten grunner i, grenser også til Tibet, og involverer dermed en tredje part, som kanskje tilfører en ekstra utfordring i konfliktbildet. Tibetanerne har demonstrert flere ganger, og forlanger å bli involvert i grensediskusjonene (Vårt Land 2012). Kina oppfatter derimot Tibet som en del av den kinesiske folkerepublikken, og ekskluderer derfor deres involvering helt. Tibet har flere ganger gjort opprør mot sine «kinesiske herskere», Dalai Lama har som kjent søkt sin eksil i India, dette har heller ikke hjulpet, eller gjort kineserne vennligere innstilt mot inderne (Lidarev 2012).

Grensestriden blusser opp med jevne mellomrom. Mange små tilfeller som har provosert den ene eller den andre parten. F. eks har dette skjedd når indiske tjenestemenn besøkt de omstridte områdene, Kina har tilbake nektet visum til indiske offiserer stasjonerte i samme områder, og Indias irritasjon over kinesisk referering til Arunachal Pradesh som «Sør-Tibet» (Lidarev 2012). I 2013 responderte India på den pågående provokasjonen fra kineserne med å opprette en ny enhet under forsvaret på 50 000 soldater (Chatham House report 2014). I september 2014 besøkte for første gang en kinesisk president India siden 2006. Kinas president Xi Jinping uttalte under dette møtet at Kina ønsket et sterkere bånd mellom nabostatene for å kunne oppnå «fred og fremgang» (NTB-Reuters 2014c, Dagsavisen 2014). Både Kina og India har beskyldt den andre parten for å ha soldater som har krysset den omstridte grensen. Under det kinesiske statsbesøket i 2014 skal over 1000 kinesiske soldater ha tatt seg inn i India (Dagsavisen 2014). Samtidig skal de indiske myndighetene ha lettet på begrensningen på bygging i området rundt grensen, som tidligere har holdt en 100 kilometers grense. I følge NTB-Reuters (2014 Nr.3) har dette åpnet for at det indiske forsvaret kan forbedre infrastrukturen i samme området Kina legger krav på. Denne økningen av spenningsnivået mellom nabostatene har resultert i en økt militarisering, spesielt i grenseområdet fra begge sider (Lidarev 2012).

Kina og India har i mange år prøvd å komme til enighet om denne grenseinndelingen, og har prøvd å løse tvisten på unilaterale vis. Kina og India skal ha hatt hele 15 politiske samtaler om denne grensetvisten, men uten resultater (Vårt land 2012). Det skal nevnes at til tross for den pågående konflikten, har Jinping ytret seg villig til å investere milliarder i både jernbane, infrastruktur og industrianlegg i India så sent som under statsbesøket i 2014 (NTB-Reuters 2014c).

6.1.3 Globale militære utgifter

Siden 1988 har *Stockholm International Peace Research Institute* (SIPRI) dokumentert de internasjonale og globale militære utgiftene. I 2014 var de globale militære utgiftene målt til 1775 milliarder dollar. Det betydde en fallprosent på 0,4 % fra 2013, som gjør år 2014 det tredje året på rad der de totale globale militære utgiftene har gått ned (SIPRI 2015). Utgiftmønsteret viser en nedgang i Vest-Europa og USA, mens økninger i Asia, Afrika, Midtøsten og Øst-Europa. Altså har militære utgifter i Asia heller økt. Rapporten viser generelt at utgiftsnivåer og bruk av militære midler globalt ikke spesielt har forandret seg fra året før (2013). India derimot, var en av de få som gjorde et større hopp i listene, og forflyttet seg fra posisjonen på 9.plass, opp til 7.plass i bruk av militære midler. Listen krones av USA på 1.plass og Kina like bak på 2.plass. USA har fortsatt det største forbruket innen militære midler, men siden 2010 har bruket sunket med hele 19,8 % (SIPRI 2015).

Rapporten viser derimot at generelt i Asia og Oseania har militære utgifter heller økt med hele 5 % fra 2013 til 2014, og sammenlagt hadde hele 439 milliarder dollar i militære utgifter i 2014. Kinas vekst på 9,7 % i militære utgifter virker å dominere den regionale utviklingen, men den generelle økningen i resten av regionen står til bare 1,2 % (SIPRI 2015). SIPRI har derimot, som nevnt i tidligere case, ikke utelukket at Kinas utgifter overgår deres data. Trenden med økende militære budsjett er likevel tilfelle. Tallene vil heller med stor sannsynlighet forekomme som høyere. Indias militære utgifter har fra 2013 økt med om lag 2 %. India dekker i 2014 2,8 % av de totale globale militære utgiftene, og Kina dekker hele 12 % (SIPRI 2015). At India «bare» dekker 2,8 % kan se lite ut ved første øyekast, men i perspektiv er dette mer enn land som både Tyskland (2,6 %), Japan (2,6 %), Sør-Korea (2,1 %), Brasil (1,8 %) og Italia (1,7 %) (SIPRI 2015).

I juni 2013 meldte samme institutt sin bekymring over Kinas, Indias og Pakistans økning av mengde atomvåpen. Dette spesielt med tanke på «the fragile peace in Asia» (AFP 2013).

India og Kina var de to største våpenimportørene i verden både fra 2004-2008 og 2008-2013 (SIPRI 2014). Men utviklingen siden perioden 2004-2008 til 2008-2013 har vært drastisk. Indias våpenimport har økt med 111 % siden 2008 og til 2013, og er med dette verdens største våpenimportør (SIPRI 2014).

Både India og Kina besitter atomvåpen. I løpet av de siste årene har, i tillegg til nye tilskudd i våpen, dette lageret gjennomgått en moderniseringsprosess. Og igjen kommer vi inn på et rustningskappløp, som også kan ses som et moderniseringskappløp. «Vi ønsker fred gjennom styrke» skal viseutenriksminister Fu Ying ha uttalt etter Kinas økning i forsvarsbudsjett ble lagt frem for Folkekongressen i Beijing Feb/mars 2014 (Aftenposten 2014).

6.1.4 Indias voksende militære utgifter og kapasitet

Global times, den statseide kinesiske avisen, kritiserte i 2012 India for sine rakett-tilskudd, og samtidig avklarte at geopolitikken i Asia vil bli mer avhengig av det kinesisk-indiske forholdet. Videre ble det også kommentert at både Kina og India burde ta mer ansvar for å opprettholde fred og stabilitet (Aftenposten 2012b). Kina kritiserte også vesten for ikke og ha hindret India å utvikle atom- og raketteknologi. India, på sin side, begrunnet de nye tilskuddene i rakettlageret, med ønsket om å styrke maktbalansen i området. Den statlige militærrepresentanten V.K. Saraswat skal i følge AFP uttalt at utviklingen av slike våpen som missiler, var begrunnet på «dagens trusler og forventede trusler», altså dagens trusselbilde (AFP 2012).

India har siden 1980-tallet gjennomgått et omfattende utviklingsprogram spesielt for raketter. I 2012 ble Indias nye tilskudd av Angi-raketter eller langdistanseraketter, omtalt i media. Indiske tabloidaviser har gått så langt som å kalle en av Angi-5 rakettene for «Kina-dreperen» (Aftenposten 2012b). Dette er selvfølgelig ikke en offisiell uttalelse fra indiske myndigheter. De første indiske rakettene i Angi-serien hadde bare en rekkevidde som kun ville kunne nå Pakistan. Nå derimot, virker India å ha åpnet blikket for et større sikkerhetsbilde.

Mars 2015 la Indias finansminister frem forsvarsbudsjettet for 2015/16, som viste at hele 11 % av Indias totale nasjonalbudsjett skal benyttes på forsvaret. Med kunngjøringen skal finansministeren ha uttalt at forsvaret av «hver tomme» av landet stilles fremfor alt (Dagsavisen 2015). India har gått til innkjøp av både atomubåter og hangarskip fra Russland, i tillegg til flere kampfly (Aftenposten 2012b). Videre skal India ha satt større fokus på deres

manglende maritime forsvar, og økningen av forsvarsbudsjettet 2015 skal vise til noe av oppgraderingen av et sjøforsvar. Dette området skal Kina også ha satt et større fokus på med hensyn til sine sikkerhetsvurderinger og interesser i området (Dagsavisen 2015).

6.1.5 USA

I løpet av de siste årene har India også benyttet seg av muligheten til å styrke relasjonen til andre stater i regionen. De har blant annet trilaterale samarbeid med USA og andre stater som Australia eller Japan. Under den kalde krigen var forholdet mellom India og USA mer eller mindre anstrengt. Dette menes først og fremst å komme av Indias lederskap av NAM (Non-Aligned Movement) under den tiden. Men i løpet av de siste årene har USA og India utviklet forholdet til et mer vennlig innstilt ett. Kanskje spesielt etter signeringen av «The US-India Civil Nuclear Agreement» i 2005, og en annen forsvarsavtale i 2013 (Chatham House Report 2014).

Også med India har Obama ytet ekstra innsats for å styrke relasjonen. Obama har blant annet ledet an for å sikre India en plass i FNs sikkerhetsråd (Chatham house report 2014). Det er liten tro på at det vil forekomme en formell allianse mellom USA og India. India vil med stor sannsynlighet velge å fortsette å gjøre strategiske avtaler, men likevel opprettholde sin fulle uavhengighet (Chatham House Report 2014). Forholdet har fortsatt en vei å gå, men potensialet for både et økonomisk så vel som militært samarbeid er absolutt lagt til grunn. De har f. eks hatt ulike samarbeidede militærøvelser som viser deres utviklede vennskap.

6.2 Realismen

Også i dette caset vil makt ha stor forklaringskraft når vi undersøker det i lys av hvordan realismen tolker det internasjonale systemet. Ifølge den strukturelle realismen vil grensekonflikten mellom Kina og India, så vel som det opprustningskappløpet være forklart ut i fra et maktperspektiv og egeninteresser som bakgrunn. Makt er ut i fra realismen et viktig verktøy, noe vi også ser her. Videre hvordan maktskiftninger og drivet etter en maktbalanse styrer både Kinas og Indias handlinger. Selv om forholdet mellom Kina og India har vært preget av den pågående grensekonflikten, er også de i et tett økonomisk samarbeid. Det skal nevnes at Kina er økonomisk sett, kanskje er mer avhengig av India enn motsatt.

Det omstridte grenseområdet vil være av interesse for både Kina og India. Endelig suverenitet over området vil resultere i mer makt til «vinneren». I tillegg til kontrollen over de ressursene som de omstridte områdene kan gi.

I følge realismen vil det internasjonale systemet være formet at et fåtall aktører som konkurrerer om makt og innflytelse. Denne kampen har India vist sin store interesse for. Ønsket om å ha en sterkere rolle, ikke bare kunne bli regionalt, men også på globalt nivå. Kina merker Indias voksende posisjon i regionen, så vel som den voksende internasjonale anerkjennelsen av India som en spirende makt. Og kanskje kan vi si at India i løpet av de siste årene, har blitt mer som en strategisk konkurrent for kineserne.

Kina har som kjent hatt en rask utviklingskurve, økonomisk så vel som militært. Hvis vi går ut i fra realismens null-sum spill vil Kina ha sett for seg en større andel tilgjengelig makt. I og med at India også har vist å være en voksende kandidat for en større andel makt, kan Kina se sin konkurrent i nabostaten. Kampen den «rette mengden makt» som kan sikre statens sikkerhet og opprettholde suverenitet vil, i følge realismen, tross alt alltid stå øverst på agendaen. India er i dag ikke ansett som et makt-pol, men har potensiale.

6.2.1 Våpen – Atomvåpen

I dette caset vil høye forsvarsbudsjett og den økende mengden våpen som blir oppgradert, produsert og importert i både India og Kina, tolkes som et rustningskappløp. Et rustningskappløp med India har kanskje tidligere i større grad vært forbundet med naboen, Pakistan. En negativ virkning at et slikt rustningskappløp kan derimot forekomme som høyt spenningsnivå. Spesielt om man har en pågående konflikt som stadig blusser opp igjen. Men små provokasjoner fra begge sider er faren for en eventuell eskalering til væpnet konflikt absolutt til stede. Et høyt spenningsnivå øker risikoen for konflikt og krig.

Denne militære kapasiteten kan også komme frem som makt. I og med at Kina har hatt et militært forsprang, har India de siste årene prøvd å tette dette forspranget. Som nent i caset besitter både Kina og India atomvåpen. At begge statene har kapasitet til å utgjøre stor skade har hatt en bekymrende effekt på resten av det internasjonale samfunnet, og kanskje spesielt i regionen. Dette er derimot i følge den strukturelle realismen, da spesielt Waltz, ikke problematisk. I et konkurranse-styrt system er det heller et større behov for våpen. I og med at verden forekommes som anarkisk, er det ingen overordnet autoritet som kan sørge for

oppretholdelse av lover og regler. Det vil derfor være opp til hver enkelt stat å opprettholde sikkerheten til ens egen stat. Indias representanter har uttalt at deres opprustning først og fremst er begrunnet med det høye trusselnivået i regionen. Sikkerheten vil med våpen, og spesielt atomvåpen, utgjøre en større sikkerhetsgaranti. I følge Waltz vil dermed det faktum at begge statene besitter atomvåpen i tillegg til andre våpen og militære kapasiteter, senke sannsynligheten for en eventuell krig.

Hvis vi f. eks ser på situasjonen mellom India og Pakistan som eksempel, som tradisjonelt er «fiender», og der uenigheten om Kashmir har preget naboforholdet i årevis. Denne konflikten er derimot regnet som i «sjakk» på nåværende tidspunkt, og her har begge partene nok militær kapasitet til å utslette hverandre. Kanskje kan vi si at det forekommer en maktbalanse som styrkes av tilstedeværelsen av atomvåpen og våpen generelt. På samme måte kan vi kanskje se på situasjonen mellom India og Kina. At den økende militære kapasiteten, da og med atomvåpen, er med og «stabiliserer» uenigheten, og senker eventuelle farer for eskalering innen grensestriden mellom Kina og India.

Med dette vil altså den strukturelle realismen ha høy forklaringsgrad av situasjonen mellom Kina og India. Ut i fra min prediksjon for den strukturelle realismen forventet jeg å finne at Kinas egne nasjonale interesser var hovedgrunnen for det kalde forholdet med India. Dette finner jeg å være bekreftet ut i fra caset. Videre at situasjonen også er knyttet til Kinas egen sikkerhetsinteresse og på denne måten utfordrer stabilitet i regionen.

I følge prediksjonen ville jeg kunne bekrefte en «økt» maktbruk overfor India. I case C kan det ikke konkluderes med direkte økt maktbruk overfor nabostaten. Det kan merkes en sterkere kinesisk tilstedeværelse i regionen rundt, og kanskje et økt maktbruk overfor disse, men kanskje ikke direkte til India. Kinesiske representanter har derimot vært aggressiv i media mot Indias rakett og våpenoppgradering. I tillegg til utplasseringen av flere soldater rundt grenseområdet, så vel som en påstått invadering av kinesiske soldater. Kinas representanter har også ytret hensikten om å finne fred i regionen gjennom militær styrke. Og her vil det være naturlig at Kina også tenker på situasjonen med India. Det finnes tross alt en tidligere krig i samme område. I følge den strukturelle realismen vil det i case C være nærliggende å konkludere med at Kinas økte militærkapasitet og makt, og bruken av dette, er en stabilitetsutfordring i regionen. Men der igjen, vil større tilstedeværelse av våpen inkl. atomvåpen der igjen være stabiliserende.

6.3 Liberalismen

I følge min prediksjon for den ny-institusjonelle liberalismen ville det være nærliggende å forvente at India og Kina, og kanskje statene rundt, ville se til en organisasjon/institusjon for å løse på pågående konflikten. Dette har derimot ikke vært tilfelle med Kina og India. Grenstriden har pågått i over 50 år, og ingen av dem har til nå vært inspirert av institusjonelle verktøy for å løse konflikten. I følge teorien vil det også være en oppfattelse at anarki kan ha en stimulerende effekt på samarbeid. Og at samarbeid kan fremme økonomisk vekst og svare på eventuelle regionale problemer. Det har derimot ikke vært en naturlig overgang til et slikt samarbeid mellom Kina og India.

Det har vært over 15 offisielle samtaler mellom Kina og India, der man konkret skulle se på grenseinndelingen og de territorielle kravene. Disse møtene har derimot vært bilaterale, og har ikke involvert noe form for organisasjon eller institusjon. Kina har også vært tydelig på at dette er en konflikt som er mellom de to, og ønsker ingen involvering utenfra.

6.3.1 Våpen – Atomvåpen

Når det gjelder rustningskappløpet som foregår mellom Kina og India, har derimot det internasjonale samfunnet vist en større oppmerksomhet. SIPRI's rapporter om de økende forsvarsbudsjettene og sterke importen av våpen har vært oppe i media som «urovekkende». Kanskje kan vi si at det nærmeste vi kommer for regimer i dette caset, vil være den internasjonale våpenkontrollen, der spesielt overvåkingen av atomvåpen. Ulike regler og avtaler for spredningen av disse våpen er emner inne både NATO og FN. India har for eksempel ikke godkjent FNs «ikke-spredningsavtale» evt. traktat. Denne har derimot Kina undertegnet, og som en av de fem vetomaktene i FN, har Kina folkerettslig sett også en rett til å besitte slike våpen. At India skulle velge å slutte seg til «ikke-spredningsavtalen» er heller ikke spesielt sannsynlig med mindre verdenssamfunnet er villig til å anerkjenne India forment som atommakt. Noe som ikke forespeiles i nærmeste fremtid.

Alt i alt virker ikke den ny-institusjonelle liberalismen å være spesielt forklarende for case C. Med dette menes prediksjonene for caset ikke gav større forståelse for situasjonen mellom Kina og India, eller på Kinas handlinger i situasjonen.

6.4 Konstruktivismen

I case C preger helt klart svært ulike oppfattelser situasjonen. Kina oppfatter områder som helt klart innen for kinesisk suverenitet, og India på samme måte. Grensestriden preges av to så forskjellige synspunkt på eierskap av territorium, at man ikke forventer at de skal komme til enighet i nærmeste fremtid. Kineserne ser Arunachal Pradesh og Aksai Chin som kinesisk, og Inderne ser f. eks på Arunachal Pradesh, som en indisk delstat, noe som gjør det kinesiske kravet uakseptabelt fra indisk side. Inderne har også på sin side lagt krav på Aksai Chin, området som kineserne kontrollerer og ofte nekter indiske tjenestemenn inngang til. At virkeligheten og situasjoner kan oppleves ulikt er noe den konstruktivistiske retningen tar holde for. Verden har kanskje glemt den ydmykende krigen mellom India og Kina, men India har ikke glemt. Og disse følelsene virker også å prege dette forholdet.

Forholdet mellom Kina og India har egentlig ikke forandret seg siden krigen i 1962. Og forholdet har med dette holdt seg relativt kjølig. Men i løpet av de siste årene har derimot Kina vist en større interesse for den indiske naboen. Kina har vært interessert i å investere i blant annet infrastruktur, jernbane og produksjonsanlegg evt. industrianlegg i India. Kanskje øker interessen i samsvar med den økende internasjonale anerkjennelsen av et voksende India. Virkeligheten er i følge konstruktivismen sosialt konstruert, og begreper, oppfattelser og identitet skapes og omskapes evt. dekonstrueres gjennom interaksjon. Kanskje er det ikke bare Kina som kanskje opplever en endring innen identitet, men også India. Spørsmålet er om denne endringen i den indiske identiteten og internasjonale sosiale bilde, kommer av Kinas endring og styrkede posisjon eller ikke? Altså åpner konstruktismen for at Kina, og kanskje India, opplever en endring av identitet.

Ens interesser vil også være med å avspeile ens identitet. Og skiftninger i interessesfæren kan skape et nytt bilde, en ny oppfattelse av f. eks Kina. Kanskje merker India Kinas endringer i regionen, her både i de ulike konflikter som Kina har med blant annet Vietnam, Filippinene og Japan, men også den økte sjøflåteinnsatsen og den økte tilstedeværelsen i havområdene rundt. Det vises også tydelig gjennom uttalelser fra Indiske talspersoner, at mye av indisk opprustning er nettopp på grunn av Kina. Med dette at India i større grad oppfatter det voksende Kina som en sikkerhetstrussel, og påvirker derfor deres utenrikspolitikk i større grad en før.

Forholdet mellom Kina og India har vært spesielt preget av krigen i 1962 og den pågående grensekonflikten. India har også blitt involvert i Tibets opprør mot Kina, ettersom Dalai Lama

og hans eksil-regjering har søkt tilflukt i India. Dette i tillegg til Indias styrkede forhold med USA, har gitt grobunn for mistenksomhet fra kineserne. India har derfor blitt beskylt for å være involvert i Tibets opprør og vanskeligheter med Kina.

Med dette konkluderer jeg prediksjonen for det konstruktivistiske perspektivet som svært dekkende i case C. Det er helt klart ulike oppfatninger i denne situasjonen. Videre merker India Kinas skiftning i interesser og deres aktive krav på territorium i nærområdet. På bakgrunn av dette vil også rustningskappløpet være begrunnet. Det skal likevel nevnes at Kinas interesse for de omstridte områdene mellom Kina og India ikke er ny, og kan ikke gå under «ny-interessesfære». Men som allerede nevnt, har India på en annen side merket Kinas utvidede interessesfære, og handler som en reaksjon deretter. Ut i fra prediksjonen forventes det også å finne en «ny kinesisk identitet». Jeg vil tolke situasjonen som at India merker en gradvis endring fra Kinesisk hold, og holder nøye øye med den økte aktiviteten i regionen. Med den kinesiske presidentens statsbesøk i India, kan man kanskje se en åpning for et eventuelt tillitsforhold, og som der igjen kan være med å endre gamle oppfatninger. Noe som kunne forstås ut i fra et konstruktivistisk ståsted. Men om vi ut i fra case C kan konkludere med en endret kinesisk identitet er usikkert, men ikke utenkelig.

7 Avslutning

7.1 Oppsummering analyse

Oppgaven har nå tatt for seg tre analysedeler der jeg har sett på Kinas konflikt med Vietnam, Japan og India. De tre casene brukes her for å se på Kinesisk trend av maktbruk i regionen generelt. Og det er gjennom de tre situasjonene og hvordan Kina har handlet under disse, at oppgaven viser til hvordan Kina opptrer på den internasjonale arenaen. Kinas tallrike konflikter om rettigheter og suverenitet over territorium er tydelig i regionen. Og som gjennomgått i casene; kampen om øygruppen Senkaku med Japan, øygruppen Paracel og havområde rundt med Vietnam, og grenseområder og grendeinndeling med India er alle eksempler på dette.

Kina har, spesielt i forhold til nabostatene, handlet på en måte som vil støtte opp om realismens forklaring med makt, egeninteresser og sikkerhet. Hvordan Kina velger å føre seg i forhold til andre stater, da spesielt sine nabostater, vil være i henhold til sine sikkerhetshensyn og vurderinger. Slik tolkes også disse handlingene som er sett på i casene. Kina vil ikke bare ønske å opprettholde sin posisjon i regionen og på den globale arena, men også styrke den kinesiske staten i enda større grad. Kina preges altså av sin relative økning av makt, og tiltredelse som regional hegemon som en av flere stormakter. Dette vises også i alle tre casene. *Makt, sikkerhet* og *egeninteresser* er de tre nøkkelordene som beskriver stabiliteten i regionen ut i fra realismens teoriperspektiv.

Kinas bruk av sin overlegne makt og militære kraft, kan fremstå som en kraftig sikkerhetstrussel for mindre sterke stater i regionen. Denne makten har blitt brukt som et middel for å oppnå sine nasjonale egeninteresser som kontroll over territorium, eventuelle naturressurser, sikkerhetshensyn og ikke minst mer makt. Det vises en kraftig militær satsning i form av økte forsvarsbudsjett som har gitt Kina muligheten til å styrke sine militære kapabiliteter i enda større grad. Ut i fra dette kan man også se faren for flere rustningskappløp i regionen. SIPRIS rapporter vises at dette er en trend for Asia generelt, der store deler øker sine forsvarsbudsjett og importerer større mengder våpen.

I analysen ble det utforsket hvordan den ny-institusjonelle liberalismen kunne være med å

forklare om, og hvordan Kinas opptreden i regionen utfordrer fred og stabilitet. Denne teoriretningen innen liberalismen har derimot ikke vist sin relevans eller forklaringskraft for de tre casene, og organisasjoner/institusjoner kan heller ikke ses som et verktøy Kina generelt ønsker å benytte seg av. Kinas utenrikspolitiske føringer inkluderer altså ikke organisasjoner og institusjoner i større grad. Kina er derimot medlemmer i flere internasjonale og regionale organisasjoner/institusjoner som FN, WTO (World Trade Organization), WB (World Bank) og APEC (Asian Pacific Economic Cooperation). Så å benytte seg av slike samarbeidende verktøy er ikke utenkelig. Likevel har Kina valgt å holde sine territorielle disputter utenfor slike fora, og ønsker ikke ingen innblanding verken av andre land eller organisasjoner/institusjoner evt. regimer. Dette virker å være en generell trend i Kinas disputter eller uenigheter med andre stater.

I følge liberalismen så ville bruken av slike verktøy være med å holde konfliktnivået nede, og vil kanskje forhindre en eskalering til åpne konflikter. Hvis man derimot ikke benytter seg av slike verktøy, kan man ikke nyte «godene» som kommer med slik samarbeid. Disse godene vil være mer samarbeid, som vil gi større tillit og en bedre felles forståelse i regionen. Som igjen kunne ha en stabiliserende effekt på regionen. Det skal derimot nevnes at selv om Kina ikke benytter seg av organisasjoner eller institusjoner, er de ikke foruten samarbeid med sine nabostater. Likevel kan det virke som noen av disse samarbeidene er truet av de territorielle uenighetene som har preget regionen de siste årene.

Det konstruktivistiske perspektivet har sett om en endring av kinesisk identitet kan forklare en eventuell endring i Kinas adferd, og viser til relasjonen mellom kina og de ulike statene. Her vises det at historiske hendelser er med preger alle konfliktforhold. Videre også at oppfattelsen av identitet kan prege situasjonen. I analysen viste jeg til at identitet kan være to ting; slik staten ser seg selv, og hvordan andre oppfatter en. Om vi kan vise til en klar kinesisk endret identitet ut i fra nabostatenes perspektiv er usikkert. Noen oppfatninger viser til en delvis endring av kinesisk identitet. Dette er basert på hvordan det internasjonale samfunnet oppfatter Kina, og ikke Kinas selvoppfatning. Ut i fra det konstruktivistiske perspektivet kan man allikevel si at om oppfattelsen av Kina fra det internasjonale samfunnet viser til landet som en sikkerhetstrussel i regionen. Konstruktivismens tolkninger av situasjonene bidro til analysen i sterkere grad enn ny-institusjonell liberalisme kunne.

I de tre analysedelene har jeg også sett på hvordan USAs rolle i Øst-Asia – Stillehavsregionen preger sikkerhetsbildet. USA har ulike roller og ulike forhold med forskjellige stater i

regionen. USA øker sin tilstedeværelse i regionen av nettopp sikkerhetshensyn. Denne tilstedeværelsen har selv påvirket sikkerhetsbildet. Mange av statene vil ønske å balansere sitt forhold mellom de to stormaktene (USA og Kina), fordi man ikke ønsker å utfordre den ene eller den andre. Sikkerhetsalliansen mellom Japan og USA, har f. eks kanskje ikke lettet Kinas standhaftighet i uenigheten om Senkaku. Likevel vil nok ikke Kina ønske å åpne en væpnet konflikt med Japan, ettersom Kina vil være den underlegne militært sett når USA også trer inn. Den amerikanske tilstedeværelsen kan også medvirke til at Kina ønsker å styrke sin posisjon i regionen i enda større grad. Men der igjen, kan man også tolke USA som en motvekt eller balanse mot Kina, og derfor resultere i mer stabilitet.

7.2 Fred og stabilitet i Øst-Asia – Stillehavsregionen

Men utfordrer Kina fred og stabilitet med sin opptreden? Til nå har ikke noen av uenighetene som Kina preges av, eskalert til reell væpnet konflikt. Det betyr ikke at det ikke kan skje ved et senere tidspunkt. Med utgangspunkt i hvordan Kina har håndtert konfliktene i regionen, kan *hvordan* og *om* Kina utfordrer fred og stabilitet ses på flere måter.

Det tolkes som lite sannsynlig av Kina vil velge å inngå i en reell væpnet konflikt med Japan, på grunn av den sikkerhetsgarantien som USA gir Japan, vil Kina bli den underlegne. Heller ikke med India kan det konkluderes med at dette er en sannsynlig hendelse. Dette forklart med at begge statene besitter store mengder våpen, og ikke minst atomvåpen, som i følge realismen hellen vil øke stabilitet enn noe annet. På denne måten tolkes også konflikter med andre atommakter. Om en væpnet konflikt er sannsynlig med Vietnam er heller mer usikkert. Vietnam er godt utviklet militært, men kan likevel ikke måle seg med Kina. Kina ønsker nok likevel ikke å øke konfliktnivået, og kanskje stå over en gruppering mot Kina, som kan utgjøre en reell trussel. Da at man ser for seg at andre stater vil støtte opp om den mindre sterke parten mot Kina. På samme måte kan vi tolke en eventuell konflikt med andre svakere stater som Kina har territorielle uenigheter med.

USAs tilstedeværelse vil også utfordre evt. dempe situasjonen med sin makt og styrke avhengig av hvordan man tolker situasjonen. I forhold til Kenneth Waltz tolkning av stabilitet, vil USA gjerne heller ha en stabiliserende effekt i regionen. USA vil kunne fungere som en balanse eller motvekt mot Kinas makt, gjerne med en avskrekkende effekt. Men regionen har også vært vitne til hvordan Kinas voksende militære kraft også har gitt Kina

muligheten til å sette sine egne interesser først. Da også hvordan disse interessene gjerne inkorporerer Kinas sikkerhetshensyn. Kina har benyttet seg av en større maktbruk for å oppnå disse interessene. Det kan, som allerede nevnt i casene, tenkes at man har en svekket tillit til at Kinas vekts vil forløpe på fredelig vis. På grunn av dette kan Kina ses som en reell sikkerhetstrussel i regionen. Og ut i fra oppgavens tolkninger av stabilitet, vil store sikkerhetsutfordringer og et høyt risikonivå vil være med å utfordre stabilitet i regionen. Dette er også noe som ulike uttalelser fra statsledere og grupperingen ASEAN har vist i oppgaven. At de oppfatter Kina som en trussel mot fred og stabilitet i Øst-Asia – Stillehavsregionen. Her kommer det tilbake til den ulike oppfattelsen av situasjoner som tas frem med konstruktivismen.

7.3 Konklusjon

Denne oppgaven har hatt som hovedanliggende å undersøke hvordan og om Kinas opptreden har utfordret fred og stabilitet i Øst-Asia – Stillehavsregionen. Min problemstilling for denne studien var: *«Kina bygger for tiden opp sin militære kapasitet. Med utgangspunkt i hvordan Kina opptrer på den internasjonale arena, særlig i forhold til nabostatene, i hvilken grad utfordrer denne opptreden fred og stabilitet i Øst-Asia – Stillehavsregionen?»*

For å svare på dette forskningsspørsmålet har studien analysert tre situasjoner eller case som har gitt en bedre forståelse og innsikt i Kinas opptreden i ulike konflikter i regionen. Jeg har gjennom de tre foregående kapitlene sett på om Kina og dens opptreden i regionen kan fortolkes som en trussel mot regionens fred og stabilitet. Oppgavens forskningsspørsmål stiller altså spørsmål om Kinas handlinger utfordrer sikkerhetsbildet i regionen. Gjennom å vise til hvordan Kina har handlet i de tre konfliktene som casene viste til, vil dette spørsmålet også ha flere svar.

Studien har vist at regionen består av komplekse forhold. Kinas vekst og handlinger har betydning for hele regionen. De fleste av landene i regionen har økonomiske forbindelser med Kina, samtidig har Kina utfordret mange av statene med sine krav på territorium, der spesielt havterritorium. Dette har vært en generell trend i regionen siden 2010. I disse konfliktene har Kina benyttet seg av militær makt i større grad en før. Det er tenkelig at Kinas vekst og militære satsning har endret maktbalansen i regionen. USA har selv sett det nødvendig med en større tilstedeværelse i regionen basert på sine sikkerhetsinteresser som inkluderer å ivareta sine allianser i regionen.

Ut i fra studiens analyse blir Kina ansett for å være en potensiell trussel i større deler av Øst-Asia. Kinas oppbygging av militær kapasitet kombinert med store krav på territorium inkl. havområder, har økt usikkerheten over Kina. Dette har vært en av de største grunnene til den generelle økningen av forsvarsbudsjett regionen opplever. USA kan likevel tilby en balansering slik at Kinas aggressive handlinger i ytterlige omfang gjerne vil begrenses. Og Kina vil med liten sannsynlighet ønske en reell væpnet konflikt med noen av sine naboland noe som senker risikoen i regionen drastisk. Hvilken grad Kina faktisk utfordrer fred og stabilitet komme ant på hvilke fortolkninger man legger størst vekt på. Man kan på den ene siden si at Kina utfordrer sikkerhet i regionen ved hyppigere bruk av militær makt i sine territorielle uenigheter. Dette vises også i andre staters oppfatning av Kina på nåværende tidspunkt. På den andre side kan man si at regionen ikke er utfordret i den grad, i og med at man ikke tolker verken reell væpnet konflikt eller krig som sannsynlige utfall i noen disse konfliktene. At USAs tilstedeværelse og andre stater i regionen besittelser større mengder våpen inkl. atomvåpen, heller utgjør en balanserende effekt i regionen. Ut i fra denne tolkningen av situasjonen i Øst-Asia – Stillehavsregionen kan man si at Kina utfordrer fred og stabiliteten i liten grad.

Videre forskning

I denne oppgaven har jeg har undersøkt stabilitetsspørsmålet i regionen basert på Kinas militære oppbygging og opptreden på den internasjonale arena. De aktuelle sikkerhetsspørsmålene ang. Havterritoriene er pågående konflikt i regionen. Og så sent som i april 2015, under et møte innen ASEAN, ble kritikk rettet direkte mot Kina og ens handlinger i disse uenighetene. Dermed vil kanskje en videre forskning med flere brikker i det store bildet på plass, være interessant å undersøke. Videre vil det kanskje også være interessant å følge den videre utviklingen av den voksende bruken av militære midler som vises i Asia – Oceania.

Litteratur

- Baylis, John, Steve Smith & Patricia Owens (2011): «The Globalization of World Politics – An introduction to international relations», Oxford University press, New York, fifth ed.
- Chatham House Report (2014): «*Asia-Pacific Security – A changing role for the United States*», Xenia Dormandy with Rory Kinane, The Royal Institute of International Affairs, London UK
- D’Anieri, Paul (2012): “International Politics – Power and Purpose in Global Affairs”, Wadsworth Cengage Learning, Canada, 2nd edition (international edition)
- Duedahl, Poul og Michael Hviid Jacobsen (2010): «Introduksjon til Dokumentanalyse – Metodiserie for Social – og Sundhetsvidenskaberne» bind 2, Syddansk Universitetsforlag, Danmark
- Everett, Euris L. og Inger Furseth (2012): «Masteroppgaven – Hvordan begynne- og fullføre», Universitetsforlaget, Oslo
- Friis, Karsten (2007): «Konstruktivisme og nasjonale interesser», Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI), vol 65, nr. 3
- Goldstein, Joshua S. & Jon C. Pevehouse (2011): «International Relations», Pearson, fifth edition, USA
- Hovi, Jon & Raino Malnes (2011): «Anarki, Makt og Normer – Innføring i internasjonal politikk», abstrakt forlag AS, Trondheim
- Jacobsen, Dag Ingvar og Jan Thorsvik (2007): «Hvordan organisasjoner fungerer», Fagbokforlaget, Bergen
- Jones, Bruce (2014): “Still ours to lead – America, rising powers, and the tension between rivalry and restraint”, Brookings Institution Press, kap 1
- Kalnes, Øyvind, Ole Gunnar Austvik og Heidrun Sørli Røhr (2010): «Internasjonale relasjoner – En akkurat passe lang introduksjon», Cappelen Akademiske Forlag
- Kraska, James (2015) “How China exploits a loophole in international law in pursuit of hegemony in east Asia”, Foreign Policy Research Institute (FPRI), Philadelphia, USA
- Mehmetoglu, Mehmet (2004): «Kvalitativ metode for merkantile fag», Fagbokforlaget, Bergen
- Mingst, Karen A. (2004): «Essentials of International Relations», University of Kentucky, W.W. Norton & Company, New York – London
- SIPRI (2015) Perlo-Freeman, Sam, Fleurant, Aude m.fl.: “Trends in World Military expenditure, 2014”, Sverige
- SIPRI (2014): Wezeman, Siemon T., Wezeman, Pieter D. : “Trends in international arms transfers, 2013”, Sverige
- Sutter, Robert G. (2008): “Chinese Foreign Relations – Power and Policy since the cold war”, Rowman & Littlefield Publishers INC., USA, kap. 1

Sørensen, Georg (1992): «Kant and Processes of Democratization: Consequences for Neorealist thought», *Journal of Peace research* 29 (4):397-414, [Lesedato: 05.02.15] <http://jpr.sagepub.com/content/29/4/397.full.pdf+html>

Thagaard, Tove (2010): «Systematikk og innlevelse – En innføring i kvalitativ metode», 3. utgave, Fagbokforlaget, Bergen

Waltz, Kenneth N. (2012): “Why Iran should get the bomb - Nuclear Balancing Would Mean Stability”, *Foreignaffairs.com*, July/August issue [Leserdato: 27.11.2014] <http://www.foreignaffairs.com/articles/137731/kenneth-n-waltz/why-iran-should-get-the-bomb>

Waltz, Kenneth N. (2008): «Realism and International Politics», Routledge, New York - London

Waltz, Kenneth (1981): “The spread of Nuclear Weapons: More May Better”, *Adelphi papers*, number 171, International institute for Strategic Studies, London

Weber, Max (2000): “Makt og Byråkrati”, Gyldendal akademisk, Oslo

Østerud, Øyvind (2007): “Statsvitenskapelig leksikon”, Universitetsforlaget, Oslo

Artikler - Nyhetsartikler

Agency France Press (AFP) (2014a): “Vietnam Prime minister boosted by confidence vote”, publisert på trykk 15.11.14

Agency France Press (AFP) (2014b): “One dead, 100 hurt in anti-China riot in Vietnam”, publisert på trykk 15.11.14

Agency France Press (AFP) (2014c): “China defiant as US warns over sea row with Vietnam”, publisert på trykk 16.05.14

Agency France Press (AFP) (2014d): “China vows to keep operating oil rig opposed by Vietnam”, publisert på trykk 15.05.14

Agency France Press (AFP) (2014e): “China defends oil rig in dispute with Vietnam”, publisert på trykk 08.06.14

Agency France Press (AFP) (2014f): “China moves oil rig out of waters claims by Vietnam”, publisert på trykk 16.07.14

Agency France Press (AFP) (2013): “China, India, Pakistan boost nuclear arsenals: study”, publisert på trykk 03.06.13

Agency France Press (AFP) (2012): «India’s new missile operational in two years», publisert på trykk 20.04.12

Aftenposten (2015): «Bygger øyer av sand og stål», Publisert på trykk 17.04.12, side 6

- Aftenposten (2014): « 2,3 millioner soldater i bakhånd», publisert på trykk 10.03.14, side 14
- Aftenposten (2013a): “Hellig sted skaper splid I Asia”, publisert på trykk 16.08.13, side 18
- Aftenposten (2013b): «Hvor lenge skal Japan straffes for annen verdenskrig?», publisert på trykk 22.12.13, side 18
- Aftenposten (2012a): «Farlig konflikt mellom Japan og Kina», publisert på trykk 19.09.12, side 2
- Aftenposten (2012b): «Avskrekking skaper skrekk», publisert på nett 20.04.12 10:31
- BBC (2014a): «China moves Vietnam row oil rig», News Asia, 16 July 2014 Last updated: 12:24 GMT [Lesedato 19.02.15], Kilde figur 1, <http://www.bbc.com/news/world-asia-28322355>
- BBC (2014b): «How uninhabited islands soured China-Japan ties» publisert 10.11.14, [Lesedato 15.04.15] Kilde figur 2, <http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-11341139>
- Bergens Tidende (2013): «Kina skjerper tonen i øystriden», publisert på trykk 24.07.13, side 16-17
- Dagbladet (2015): “Kinesiske myndigheter: -Vi er “ekstremt bekymret” over holdningen til våre naboland”, publisert på nett 29.04.15 11.05, [Lesedato 29.04.15] http://www.dagbladet.no/2015/04/29/nyheter/kina/kunstige_oyer/asean/sor-kinahavet/38914759/
- Dagbladet (2013): «Øykrangel nervekrig», publisert på trykk 27.11.13, side 22
- Dagbladet (2012a): «Den slemme naboen», publisert på trykk 19.09.12, side 3
- Dagbladet (2012b): «Vannkanoner i øykonflikt», publisert på trykk 26.09.12, side 2
- Dagens Næringsliv (2014): «Spent i Sør-Kinahavet - Politikk», publisert på trykk 14.05.14, side 34
- Dagens Næringsliv (2012a): «Fortsatt isfront», publisert på trykk 27.09.12, side 38
- Dagens Næringsliv (2012b): «Japan rustet opp i valgkampen», publisert på trykk 15.12.12, side 24
- Dagsavisen (2015): «India viser militære muskler», publisert på trykk 01.04.15, side 20-21
- Dagsavisen (2014): «Gammel strid blusser opp igjen», publisert på trykk 19.09.14, side 25
- Dagsavisen (2012): «Ressurskamp og nasjonalisme», publisert på trykk 18.09.12, side 21
- E24 (2014): «Vietnams nasjonalforsamling ber kina fjerne oljerigg», publisert 22.05.14 [Lesedato: 19.02.15] <http://e24.no/utenriks/vietnams-nasjonalforsamling-ber-kina-fjerne-oljerigg/22999049>
- FN (2014): “Ikke-spredningsavtalen”, [Lesedato 20.04.15] <http://www.fn.no/Tema/Nedrustning/Atomvaapen/Ikke-spredningsavtalen>

- Huffington post (2010): “Obama Nobel Peace Prize Speech”, The world Post 18.03.2010
 [Lesedato 19.02.15] http://www.huffingtonpost.com/2009/12/10/obama-nobel-peace-prize-a_n_386837.html
- Klassekampen (2014): “Kina høster storm i sør”, publisert på trykk 15.05.14, side 18
- Klassekampen (2012a): «Vil forhindre atomkappløp», publisert på trykk 13.07.12
- Klassekampen (2012b): «Kinesiske skip til omstridte øyer», publisert på trykk 12.09.12
- Klassekampen (2012c): «Viser muskler til havs», publisert på trykk 26.09.12
- Klassekampen (2012d): «Bitter krigsarv lever videre» publisert på trykk 20.11.12
- Lidarev, Ivan (2012): «History’s Hostage: China, India and the War of 1962», The Diplomat, Publisert på nett 21.08.12 [Lesedato 20.04.15] <http://thediplomat.com/2012/08/historys-hostage-china-india-and-the-war-of-1962/?allpages=yes>
- Nordlys (2014): «Kinas to ansikter», skrevet av Professor i ressursøkonomi Ola Flåten ved UiT, Publisert på trykk 02.06.14, Side 4
- NTB-Reuters (2014a): «Kina antyder luftforsvarssone i Sør-Kinahavet», publisert på trykk 27.02.14
- NTB-Reuters (2014b): «Obama understreker forpliktelsene overfor Japan», publisert på trykk 24.04.14
- NTB-Reuters (2014c): «Grensestrid mens Kina og India sikrer handelsavtaler», publisert på trykk 18.09.14
- Regjeringen (2014): «Norges økonomiske sone», [Lesedato 11.03.15] <https://www.regjeringen.no/nb/tema/mat-fiske-og-landbruk/fiske-og-havbruk/rydde-internasjonalt/norges-okonomiske-sone/id434515/>
- Reuters – Canada (2015): «China ‘extremely concerned’ by ASEAN statement on disputed sea”, publisert på nett 28.04.15 06:38am EDT, [Lesedato 29.04.15] <http://ca.reuters.com/article/topNews/idCAKBN0NJ0VT20150428?pageNumber=2&virtualBrandChannel=0&sp=true>
- The New York Times (2014): «Q & A: M. Taylor Fravel on Chins’s Dispute With Vietnam”, skrevet av Edward Wong, publisert i Sinosphere – Dispatches from China, 08.05.14, [Lesedato 02.03.14] http://sinosphere.blogs.nytimes.com/2014/05/08/q-and-a-m-taylor-fravel-on-chinas-dispute-with-vietnam/?_r=0
- U.S Department of State: “Association of Southeast Asian Nations” [Lesedato 06.03.15] <http://www.state.gov/p/eap/regional/asean/>
- Vårt land (2014a): “Kina mot resten”, publisert på trykk 04.06.14, side 17-18
- Vårt land (2014b): «Vietnamesisk fiskebåt rent i senk», publisert på trykk 28.05.14, seksjon 3, side 17
- Vårt Land (2012): «Flammende protester», Publisert på trykk 18.01.12, side 9

Internettsider

ASEAN [Lesedato 19.04.15] www.asean.org